

nordisk ARKIVNYT

4 • 2007

Riksarkivet tar över
Statsrådets arkiv

199

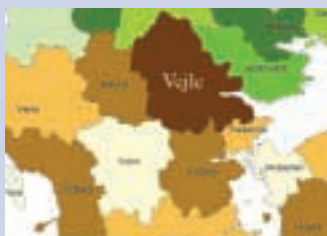
Arkiv och konst

208

Nedgang i
torskefangst,
opgang for arkiverne

213

Tvangsægteskab,
nødvendigt onde
eller lykkelig ...

215

Nytt regionalt
arkivsenter i Rogaland

226

nordisk ARKIVNYT

Årgang 52 2007 nr 4

HOVEDREKAKTØR

Eiríkur G. Guðmundsson
Nationalarkivet, Reykjavík
e-post: eirikur@skjalasafn.is

LOKALREKAKTØRER

Danmark

Leon Jespersen
Rigsarkivet
Rigsdagsgården 9
DK-1218 København K
Tel.: (+45)33 95 41 01
fax: (+45)33 15 32 39
e-post: lj@ra.sa.dk

Finland

Pertti Hakala
Riksarkivet
Box 258, FIN-00171 Helsingfors
Tel.: (+358) 22 85 21
fax: (+358)9 17 63 02
e-post: pertti.hakala@narc.fi

Norge

Maria Press
Statsarkivet i Trondheim
Postboks 2825 Elgesæter
N-7432 TRONDHEIM
Tel.: (+47)73 88 45 00
fax: (+47)73 88 45 40
e-post: maria.press@arkivverket.no

Sverige

Maria Nordström Jarnryd
Riksarkivet
Box 12541
S-10229 STOCKHOLM
Tel.: (+46)87 37 63 36
fax: (+46)87 37 64 74
e-post: maria.nordstrom@riksarkivet.ra.se

NA udkommer fire gange om året.
ISSN 0546 2851

Layout: Prentsnid ehf
Trykkeri: Prentmet ehf

Retur

Þjóðskjalasafn Íslands
(Íslands Nationalarkiv)

Hovedredaktøren

Kære læser,

Årets sidste nummer af Nordisk Arkivnyt hilser i adventen. Snart er det jul igen, det lyse punkt i den mørke tid.

Dette sidste nummer er det mindste af årets fire blade, 52 sider af ialt 248 sider. Bladet er vokset lidt i de sidste år, blandt andet fordi billeder har fået mere plads og vægt i den nye layout. Dette nummer er trykt i fire farver, som det første. Det kan siges, at alle omgivelser kræver fire farver; for eksempel er kort og diagrammer ikke længere lavet med forskelligt mønster for gengivelse i sort og hvidt. Nu bruger man farver, fordi alle har farveskærme eller farve-TV, og farveprintere er allevegne.

I dette nummer præsenteres først artikler fra Finland, hvorfra vi får nyheder om fortsat fusionering af arkiver. I sidste nummer læste vi om, at Krigsarkivet skal forenes med Arkivverket; nu får vi vide, at det samme hænder med hensyn til Statsrådets arkiv i begyndelsen af næste år. Ganske interessant er artiklen om eABP modellen, et projekt som det finske Riksarkiv leder. Det handler om at afprøve en model for elektronisk arkivdannelse, håndtering og arkivering for finske kommuner og skal afsluttes i 2008. Digital udvikling af såvel register som billedbestanden i Sverige- og Finland-landarnas 30 årige arkiv kan vi også læse om.

Vi kan læse om et møde mellem kunst og arkiv i Malmø Stadsarkiv. Et meget usædvanligt tiltag, men spændende. En kunstnerisk nuance har på vist sæt præget en workshop på Nordisk Centrum for Kulturarvspædagogik i Östersund, hvor man bryder veje for en ny tankegang. Der er mere pædagogik at læse om fra Sverige; man har iværksat et projekt til at lære arkivpersonale at „arkivredovisa på et nytt sätt“.

Det mest tiendeværdige fra Island er, at Nationalarkivet har fået ekstra bevillinger i de næste to år for at registrere og pakke arkiver og digitalisere folketællinger. Arbejdet skal laves ude på landet for at modvirke arbejdsløshed p.g.a. nedskæring af torskekvota.

Kommuneændringer i begyndelsen af 2007 har dannet et nyt arkivlandskab i Danmark. Vi hører positive nyheder om, hvordan disse nye forhold er grebet an i den nye Vejle Kommune. Ellers er nyheder fra Danmark præget af tanker om arkivbrugere og arkivpersonale. Vi læser om de deklarasjoner, Statens Arkiver har fremsat til forbedring af service over for brugerne. Og også en interessant artikel om en intern undersøgelse om, hvordan medarbejderne inden for Statens Arkiver trives.

Desuden præsenteres en brugerundersøgelse, som viser faldende besøgstal på læsesalerne og stigende brug af arkivernes internetservice.

I Norge fortsætter centralisering af arkiver med det formål at etablere tunge faglige arkivinstitutioner. Vi læser om et nyt arkivcenter i Rogaland. Kompetenceudvalget i det norske Arkivverket bestilte et projektledelseskursus som lykkedes godt. Det lyder som en god idé.

Nu er fokus på julen, og det nye år kommer med nye udfordringer og spændende opgaver for arkiverne i Norden. Dem fortæller Nordisk Arkivnyt om næste år. Redaktionens takker alle bidragydere i 2007 og ønsker alle læsere en rigtig god jul og et godt nyt år.

Eiríkur G. Guðmundsson

Nordisk Arkivnyt

udgives af Þjóðskjalasafn Íslands (Íslands Nationalarkiv)

E-post: na@arkivnyt.nu • www.arkivnyt.nu

Laugavegur 162 • IS-105 Reykjavík, Island

Tel.: +354 590 33 00 • fax: +354 590 33 01

Riksarkivet tar över Statsrådets arkiv

■ Från Statsrådets arkiv. Forskarsalen syns till höger och arkivmagasinen i fonden.

Foto: Mikko Eskola.

Några stenkast från Riksarkivet verkar en relativt okänd arkivinstitution av mer ovanligt slag i Finland: interimarkivet *Statsrådets arkiv*. Detta arkiv som inledde sin verksamhet våren 1981 efter nästan ett decennium av planering och byggnadsarbeten är beläget strax norr om den s.k. Statsrådsborgen (vid Senatstorget) i utrymmen un-

der marknivå. Det disponerar i dag över fyra arkivmagasin, två läsbara valv, fem arbetsrum, ett kafferum och utrymmen för mikrofilmning. Magasinen rymmer efter den senaste renoveringen totalt 10.100 hyllmeter. Arkivets uppgift är att ta emot arkivmaterial från de olika ministerierna för förvaring tills materialet kan överföras till Riksar-

Pertti Hakala

kivet och att sköta den informationsservice som ansluter sig till detta material. (Som känt har försvars- och utrikesförvaltningarna haft egna slutarkiv.) Personalen uppgår till 4 (eg. 3,5 p.g.a. deltids-pensionering) personer.

Frågan om Statsrådets dvs. regeringens kansli är rätt huvudman

för en institution av detta slag har dryftats flera gånger. En utredning 1989 stannade dock för status quo p.g.a. ministeriernas behov av smidig informationsservice, varefter en stadga utfärdades för Statsrådets arkiv 1990. Enligt stadgan mottar arkivet handlingar som ministerierna inte längre behöver i tjänsten. När en regering avgår skall den överlåta sina handlingar till Statsrådets arkiv. – Det gamla oskicket med arkivalier som stannar kvar i ministerierna eller överlåts till något partianknutet arkiv har dock inte helt försvunnit (jfr statsminister Kalevi Sorsas arkiv som hamnade i Arbetararkivet).

Då frågan om en omvärdering av Statsrådets arkivs ställning åter aktualiserats är orsaken den gamla vanliga: magasinerna börjar vara fulla även efter överföringar till Riksarkivet av material som är äldre än 40 år. Ytterligare 4 hyllkilometer material i ministeriernas arkivutrymmen gör inte situationen bättre. I en utredning rubricerad *Utvecklingen av ansvaret för förvaringen vid Statsrådets arkiv* (ingår i serien *Rapporter från Statsrådets kansli* 6/2006, publicerad på finska våren 2006) redovisas utrymmesbristen utan omsvep liksom de olägenheter som personalbrist kan medföra för arkivets verksamhet. Eftersom ministeriernas arkiv i flera fall blivit tilldelade otillräckliga personalresurser är nämnda 4 hyllkilometer bristfälligt ordnade: *"Tyngdpunkten i ministeriernas arkivfunktion har under de senaste åren legat på planering av arkivfunktionen och dokumentförvaltningen"* konstaterar rapporten, som sammanställts av en arbetsgrupp med företrädare även för arkivverket.

Arbetsgruppen dryftade flera alternativa lösningar. Anskaffningen av tilläggsutrymmen, helt i närheten av de nuvarande, visade sig

omöjlig. Förslaget om utlokalisering av Statsrådets arkiv till Tavastehus som en s.k. servicecentral utdömdes p.g.a. säkerhetsrisker samt menliga följder för informations servicen. Följaktligen återstod endast de alternativ som, i en eller annan form, innebär en överföring av funktioner till det arkivverk vars uppgift är att motta myndigheternas ordnade och förtecknade arkiv, för varaktig förvaring. *"En sådan lösning får dock ej fördunkla principen att arkivverket bara mottar handlingar som skall förvaras varaktigt"* konstateras det insiktsfullt i rapporten.

Efter en tidvis hetsig dragkamp kunde arbetsgruppen enas om ett förslag där nuvarande praxis *"optimeras så att överföringen av material från ministerierna via interimssarkiv till riksarkivet för snabbas varigenom eftersträvas ekonomi och produktivitet med beaktande av användarnas behov"*. Behovet av arkivutrymmen vid ministerierna skulle därmed minska, och arkivverkets behov av tilläggsutrymmen i motsvarande mån tidigareläggas. Rapporten konstaterar också att förvaringen av arkiv och tillhandahållandet av därmed relaterad informationsservice inte utgör kärnfunktioner vid Statsrådets kansli. Följaktligen föreslås det i rapporten att Statsrådets arkiv överförs till Riksarkivet.

Följande förändringar i nuvarande praxis föreslås:

1. Riksarkivet mottar i fortsättningen handlingar äldre än 25 år (i stället för nuvarande frist 40 år) för varaktig förvaring från ett interimssarkiv eller direkt från ett ministerium; förkortningen av fristen ter sig motiverad eftersom handlingssekretessen då oftast redan hunnit upphöra, och de handlingar som skall förvaras viss tid i regel blivit utgallrade.

2. Såväl förvaringen av ministeriernas handlingar som den tillhörande informationstjänsten är kostnadsbelagda. Vid fastställandet av denna kostnadsnivå beaktas överföringen av nuvarande resurser från Statsrådets kansli till Riksarkivet.
3. Undervisningsministeriet och arkivverket bedömer i samråd de kostnadsförskjutningar m.fl. följder som reduceringen av leveransfristen från 40 till 25 år medför.
4. Det interimssarkiv som överförs till Riksarkivet mottar material från ministerierna i enlighet med överenskommelse med ifråga varande ministerium. Skilda leveransfrister kan fastställas i enlighet med stadgandena i ministeriernas arkivbildningsplaner för serier av handlingar. – Allt material överförs till interimssarkivet i förtecknat och gallrat skick.

Till förslaget har även fogats klausuler om beaktande fullt ut av förändringarna i kostnadsnivå p.g.a. dessa åtgärder.

Arbetsgruppen pläderade även för iståndsättande av ovan nämnda 4 hyllkilometer inom ramen för ett separat *produktivitetsprojekt* beräknat till ca 40 årsverken, med separat finansiering, för undvikande av framtida oordnade arkiv.

Av utlåtandena från de berörda ministerierna att döma blev förslaget mottaget med jämnmod, de hägrande tilläggskostnaderna till trots. Ministeriernas beredskap att retroaktivt börja betala för material som redan överförts till Statsrådets arkiv var dock minimal.

Planeringen kunde därefter fortsätta inom ramen för en arbetsgrupp med företrädare för de två direkt berörda organisationerna: Statsrådets kansli samt Arkivver-

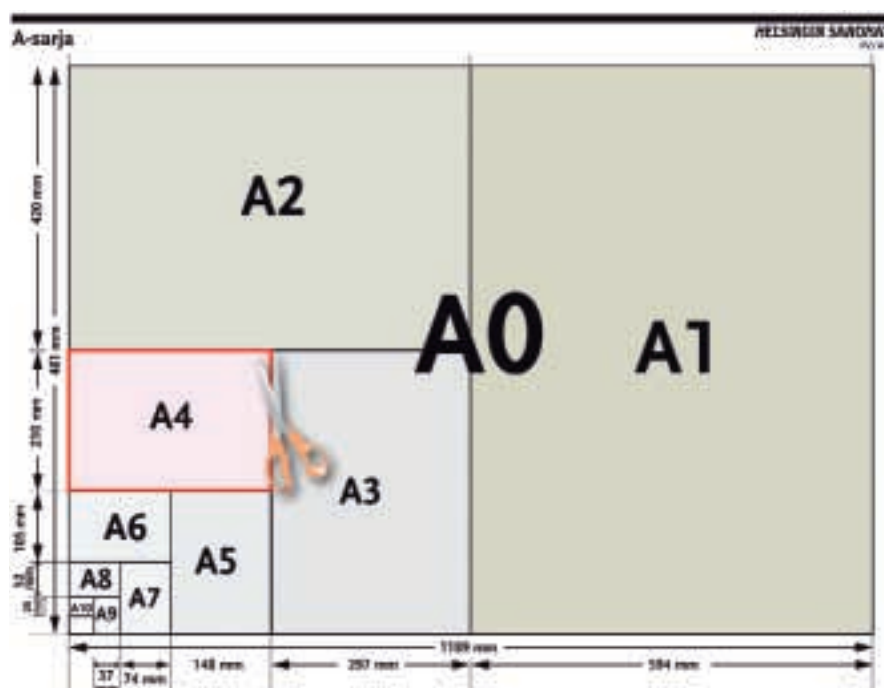
ket. Arbetsgruppen föreslår i sin rapport 30.10.2007 att Statsrådets arkiv i Riksarkivets regi skall kunna motta material från ministerierna som är äldre än två år och skall förvaras varaktigt såvida materialet är uppordnat och förtecknat. Förvaringen och tillhörande informationsservice är kostnadsfria tills materialet uppnått 25 års ålder; materialet överförs sedan (i vanliga fall) till Riksarkivet för avgiftsbelagd förvaring tills det uppnått 40 års ålder, varefter förvaringen blir avgiftsfri.

Riksarkivet övertar enligt förslaget 6.900 hyllmeter utrymme i Statsrådets arkiv, medan resten avdelas som slutarkiv för Statsrådets kansli och finansministeriet. Med dessa utrymmen följer 6.800 hyllmeter handlingar, av vilka knappt 4 hyllkilometer överförs till Riksarkivet, där man redan berett utrymme för dem (det är fråga om handlingar som är äldre än 25 år). På detta sätt bereds utrymme i Statsrådets arkiv för det väntande materialet i ministerierna. Två tjänstemän och ett årsverke övergår genom fusionen i Riksarkivets rullor.

Planeringen av det produktivtetsprojekt vars syfte är att försätta bristfälligt ordnat material i arkivdugligt skick har redan inletts. Materialet är främst från tiden före arkivlagen av år 1981, som gjorde arkivbildningsplanen obligatorisk i finländsk förvaltning.

Fusionen kan ses som ett led i den allmänna utveckling mot större enheter som präglar dagens förvaltning i Finland. Går allt som planerat övergår Statsrådets arkiv till Arkivverket 1.1.2008 (dvs. vid samma tidpunkt som Krigsarkivet, se NA 3/2007). Preliminära diskussioner har även inletts om framtiden för Utrikesministeriets arkiv, som än så länge står utanför Arkivverket. ♦

En slätstruken jubilar

■ Schema över standardstorlekarna för papper i Finland.

Bild: grafiker Peter Valve (copyright Helsingin Sanomat).

Den finländska dagspressen har påpassligt noterat att den populäraste pappersstorleken i Finland – A4 – har fyllt 80 år. Standarderna för pappersstorlekar i serierna A och B fastställdes 8.11.1927, till en början som rekommendationer. Finland kom därmed som trea efter Schweiz och Frankrike inom detta gebit. Standardstorlekarna för

Pertti Hakala

papper blev obligatoriska inom statsförvaltningen 1942 – enligt uppgift som ett led i koordineringen av krigsekonomierna i Finland och Tyskland. Beslutet har bl.a. underlättat hanteringen av moderna arkivalier i arkiven. ♦

eABP-modell

främjar kommunala organisationers övergång till elektronisk arkivering

Arkivbildningsplanen har sedan 1980-talet varit ett centralt instrument i det utvecklingsarbete för större planmässighet i myndigheternas arkivfunktion som successivt fått en allt större roll i Arkivverkets verksamhet (för information på svenska om den finländska arkivbildningsplanen www.narc.fi/Arkistolaitos/a/tiedostot/PDF/Arkivbildningsplanen.pdf). Den plan för bildandet av det konventionella pappersarkivet som fr.o.m. 1980-talet efter stort besvär anammades som koncept av myndigheterna börjar delvis redan nå vägs ände: arkivbildningen är numera i regel elektronisk.

Hanteringen och arkiveringen av elektronisk information förutsätter planmässig bemästring av informationens livscykel. Detta viktiga uppdrag i olika informationssystem sköts allt oftare av ett styrsystem som än så länge går under beteckningen elektronisk arkivbildningsplan (eABP): ett system avsett som ett redskap för styrning av hantering och bemästring men även förvaring av information i operativa system och arkiveringssystem.

Den elektroniska arkivbildningsplanens centrala roll vid styrningen av informationssystemens funktionaliteter och som metadata-system är allmänt erkänd inom den offentliga förvaltningen i Finland. Definitioner av information-

sinnehållet i elektroniska arkivbildningsplaner har tagits fram vid Arkivverket, och våren 2007 gjorts tillgängliga i den förnyade ABP-guide som finns tillgänglig på webben, än så länge bara på finska (www.ams-opas.fi). Hur pass täckande dessa definitioner är, och hur väl de fungerar, kommer att klarna under ett kommunalt eABP-projekt lett av Riksarkivet som startade försommaren 2007.

Avsikten med projektet är att med tanke på kommunala organisationer skapa en eABP-modell som i såväl strukturellt som innehållsmässigt hänseende lever upp till de krav som elektronisk bemästring av information, ärendehantering och arkivering ställer. Projektet förväntas leda till fastställande av eABP-modellens informationsinnehåll, vilket resp. kommunala organisationer sedan kan komplettera med uppgifter om den egna organisationen. Projektet har tillkommit på de kommunala organisationernas initiativ.

Projekresultaten borde även ha följder för utvecklingen av arkivhanteringstillämpningarna till eABP-informationssystem eller byggandet av nya eABP-informationssystem. Det vore viktigt att testerna av eABP-systemens styrande roll, vid sidan av de operativa informationssystemen och arkiveringssystemen, blev utförda i ett så tidigt skede som möjligt. Redan nu

Päivi Happonen

finns en nivå där dialogen mellan ärendehanteringssystemen och arkivhanteringstillämpningarna fungerar – tack vare Arkivverkets SÄHKE-definitioner. För att denna dialog skall kunna fördjupas måste de operativa informationssystemen förses med det gränssnitt som eABP-informationssystemet kräver.

eABP-modellens struktur och innehåll

I en elektronisk miljö utsätts den elektroniska arkivbildningsplanens informationsinnehåll för stora utmaningar in i minsta detalj, som en enskild organisation endast långsamt kan uppfylla p.g.a. resursbrist. eABP-modellen gör det lättare för organisationer att övergå till elektronisk informationsbemästring och arkivering, och därmed avstå från de parallella hanteringssätten. eABP-modellen kommer att innehålla processbeskrivningar för resp. funktioner, definitioner av dokumenttyp, värde-mängd för de metadataelement som stöder livscykeln för information i dokumentform och de hanteringsregler som påverkar definieringen av värden.

Funktionsklassificeringen som ingår i eABP-modellen bygger på den funktionsklassificering av information i dokumentform som

■ Vy i den finskspråkiga ABP-guiden.

Bild: www.ams-opas.fi.

den offentliga förvaltningen torde få ta del av, i form av en rekommendation. Denna gemensamma klassificering i två steg fördjupas (vid behov) i det skede då eABP-modellen utarbetas.

Syftet är att utveckla en så detaljerad och fungerande modell, att den enskilda organisationen bara behöver uppdatera den information och de värden som avviker från den allmänna eABP-modellen eller införa kompletterande uppgifter. Informationsstruktur och hanteringsregler för eABP beskrivs under projektets lopp även i form av en UML-modell. Processbeskrivningarna för eABP utförs också med hjälp av ett processbeskrivningsprogram.

eABP för hälsovården byggs upp inom ramen för en egen projektgrupp. Avsikten är också att grunda en separat arbetsgrupp som skall utarbeta eABP för socialvården. Hösten 2007 startar utarbetandet av eABP för miljötillståndprocesserna i samarbete med miljöförvaltningen och kommunerna. De övriga kommunala funktionshelheterna ingår i eABP-projektets mandat.

Samarbete leder till optimalt resultat

I den eABP-arbetsgrupp som leds av Riksarkivet ingår representanter för en rad städer (Esbo, Helsingfors, Lahtis, Tammerfors, Uleåborg, Vanda, Åbo) samt för Tavastlands regioncentral. Modellens funktionsduglighet i tekniskt hänseende testas i samarbete med yrkeshögskolan i S:t Michel. Projektkonsult är företaget TietoEnator.

För säkerställande av ett lyckat, fungerande slutresultat bedrivs samarbete med många andra kommunala organisationer. Hittills (augusti 2007) har ett trettiofem samarbetspartners anmält sig. Samarbetet innebär rätt långt kommentering av innehållet i eABP för optimalt beaktande av behoven inom organisationer av olika storlek. Vid kommenteringen måste man beakta att eABP-modellen är uttryckligen avsedd för elektronisk informationsbemästring av arkivering. Processbeskrivningarna är beskrivningar av det önskade läget.

Utöver kommentatorer önskas även tekniskt samarbete, för testande i praktiken av gränssnitt mellan eABP-systemet och olika informationssystem. Testerna av gräns-

snittet mellan eABP-systemet och det elektroniska arkivet sker i samarbete med yrkeshögskolan i S:t Michel med hjälp av ett informationssystem för ABP som man där håller på att utveckla.

Ett syfte med projektet är att påverka utvecklingen av informationssystem och tillämpningar för arkivhantering. Riksarkivet har redan i många år fört diskussioner med leverantörerna av informationssystem och fortsätter att göra det också under eABP-projektet.

Tidtabellen är en utmaning

Tidtabellen för projektet går ut i juni 2008, vilket framstår som väl snävt eftersom uppdraget är enormt. Det är emellertid inte skäl att dra ut på tiden eftersom behovet av en eABP-modell är skriande inom flera organisationer. Deltagarna i projektet och de som på något annat sätt är anknutna måste vara engagerade och skaffa information från sina bakgrundsorganisationer.

Efter avslutat projekt har de kommunala organisationerna tillgång till eABP som i strukturellt och innehållsmässigt hänseende motsvarar behoven inom elektronisk informationsbemästring, ärendehantering och arkivering.

eABP-modellen måste förbli tidsenlig och funktionsduglig också efter att projektet är avslutat. Uppföljningen och uppdateringen av modellen kommer att anföras av en särskild arbetsgrupp. ♦

Skribenten är utvecklingschef vid Riksarkivet

Sverigefinländarnas arkiv

30 år

Erkki Vuonokari

Sverigefinländarnas arkiv grundades 1977. Bakom arkivets tillkomst låg den stora utvandring av arbetskraft från Finland under 1950- och 1960-talen som gav upphov till sverigefinnskheten i form av ett aktivt förenings- och kulturliv. På olika håll i Sverige bildades då hundratals finska föreningar och specialorganisationer såsom föreningarna för sverigefinska skribenter och konstnärer. Finnarna i Sverige kämpade under 1970- och 1980-talen aktivt även för det finska modersmålet och för att ge sina barn möjlighet till tvåspråkighet. Från och med början av 1990-talet har sverigefinnarna också bildat egna sverigefinska skolor.

Sverigefinländarnas arkiv behövdes för att bevara och vårda olika dokument rörande sverigefinsk kultur och verksamhet i Sverige. Redan från första början var *Sverigefinländarnas arkiv* (på finska: Ruotsinsuomalaisten arkisto) en tvåspråkig institution, eftersom även de svenskspråkiga finländare som utvandrat till Sverige aktivt deltog i arkivets verksamhet. Sverigefinländarnas arkiv är därmed en sammanslutning för både sverigefinska och finlandssvenska organisationer och företag. Arkivets organisation har senare kompletterats med *kulturnätverket Gottlund* (efter den kände utforskaren av skogsfinnarna m.m. C.A. Gottlund). Styrelsen och nätverket är numera mångfunktionella; de består av för-

■ Sverigefinländarnas arkiv upprätthåller en hemsida med uppgifter om bestånden m.m. Bild: www.arkisto.org.

troendevalda, experter, personal och kommunikatörer.

I början av 2000-talet fick sverigefinnarna – sent omsider – en ny status som nationell minoritet i Sverige och finska språket erkändes som minoritetsspråk av den svenska statsmakten. Därmed fick även sverigefinländarnas arkiv nya uppgifter. Arkivet är inte längre enbart en arkivinstitution, utan fungerar även som ett informationscentrum och ett modernt multimediaarkiv. Arkivet arbetar med digital dokumenthantering, deponerar material på etablerade arkivinstitutioner (såsom Riksarkivet och Eskilstuna stadsarkiv) samt främjar kultur och forskning, t.ex. i form

av traditionskampanjer, fältarbete samt egna utställningar och publikationer.

I början av 1980-talet deponerade arkivet allt sitt material på Riksarkivet. I Riksarkivets depå i Arninge finns tiotals hyllmeter material som berättar om finnarnas liv i Sverige. Från och med år 2007 har arkivet en överenskommelse med Eskilstuna kommun om att Sverigefinländarnas arkiv idkar samarbete och delar arkivlokaler med kommunens stadsarkiv. Materialet som deponeras på stadsarkivet i Eskilstuna indexerar i stadsarkivets databas och arkivbildare kan sökas via nämnda stadsarkivs hemsida.

Arkivets främsta mål har varit att samla in ett mångsidigt material för att komplettera det befintliga föreningsmaterialet med samtida vittnesbörd om finskt och finlandssvenskt liv i Sverige. Sedan år 1985 har arkivet i synnerhet arbetat med insamling av självbiografiskt material, främst levnads- och yrkesminnen. Syftet med kampanjerna och uppropen till yrkesgrupper (metall- och gruvarbetare, sjukvårdspersonal och lärare etc.) har varit att komplettera medlemsorganisationernas arkivmaterial med finländarnas egna berättelser om sitt liv och arbete i Sverige. De insamlade minnena har även publicerats i antologier och utställningar. En del av dessa berättelser och bilder är idag tillgängliga via arkivets hemsida www.arkisto.org. Arkivet producerade nyligen en utställning i Eskilstuna i samband med den stora forsknings- och kultursammankomsten för utlandsfinländare *FinnForum – FinnWorld*. Utställningen kommer också att visas i det nya migrationsmuseet i Seinäjoki i finska Österbotten mellan 12 december 2007 och 15 januari 2008.

Under de senaste åren har Sverigefinländarnas arkiv gått in för modernisering av verksamheten genom att digitalisera bilder och genom att skapa nya arkivsystem. Arkivet har mottagit tusentals analoga och digitala bilder och utvecklat ett digitalt bild- och dokumen-

tarkiv. Det nya i arkivets bilddatasytem har varit att metadata har infogats in i själva bilden, dvs. att informationen även i framtiden kommer att följa med bilden. För detta ändamål har arkivet använt en standard som skapats av International Press Telecommunications Council (IPTC). Arkivet har därmed en egen bild- och dokumentdatabas. Det nya systemet samt programmet Lightroom som vi har tagit i bruk främjar bildernas tillgänglighet och gör informationsökningen snabb och smidig. Dessutom har vi velat öka intresset för arkivet genom att lägga ut intressanta handlingar, både dokument och bilder, på arkivets hemsida. Senare kommer också en del av de digitala bilder och dokument som finns i arkivets databaser att publiceras via nätet.

Förnyelsen i Sverigefinländarnas arkiv är en ständig process. Målsättningen är att öka förmågan att ta emot digitalt material, skapa förutsättningar för att materialet bevaras under trygga förhållanden samt att främja dess användning. Som ett litet arkiv måste vi satsa på den nyaste tekniken för att synliggöra den sverigefinländska kulturen.

I Finland har den svenskspråkiga (dvs. finlandssvenska) befolkningen lagstadgade rättigheter till svenskspråkiga utbildningsinstitutioner, media och arkiv. Någon liknande lagstiftning finns inte i Sve-

rige. Sverigefinländarnas arkiv är följaktligen fortfarande, efter 30 år, i en ekonomiskt osäker situation och arkivet är helt beroende av tillfälliga bidrag. Trots de finansiella problemen är vi idag optimistiska: Sverigefinländarnas arkiv är en modern och konkurrenskraftig institution som har en viktig roll att spela i spridandet av kunskap om sverigefinländarna i vår samtid och framtid! ♦

Skribenten är arkivchef vid Sverigefinländarnas arkiv

Under Reinhold Hausens vakande öga

rigsarkivarens spalte

Jussi Nuorteva

korrigerats och kompletterats, men källhänvisningarna sker fortfarande med hjälp av det FMU-nummer som Hausen tog i bruk.

Utöver FMU redigerade och utgav Hausen en ansevärd mängd andra källpublikationer. Han utgav 1900 också *Finlands medeltidssigill*, som hör till de mest betydande verken inom den finländska sfragistiken (dvs. sigillografin) och heraldiken. Det tillkom som en biprodukt vid sidan av hans pedantiska källforskning. Den skicklige tecknaren Hausen hade egenhändigt i Finland, Sverige och utlandet ritat av finländska sigill och sigill med anknytning till Finland. Det var hans förtjänst att Statsarkivets sakkunskap inom heraldiken blev allmänt erkänd på 1880-talet.

Hausen var oerhört mångsidig. Förtjänsten av att Statsarkivet erhöll en egen ny byggnad var hans och i ett yttrande till protokollet i 1897 års arkivdelegation drog han upp riktlinjerna för 1901 års många reformer. Landsarkiven som Hausen ansåg nödvändiga började dock byggas först i slutet av 1920-talet. Inom genealogin framstår de 106 personartiklarna av hans penna för Tor Carpelans

Finlands dåvarande statsarkivarie sedan 1883 *Reinhold Hausen* (1850–1942) flyttade 1890 in i mitt nuvarande tjänsterum. Statsarkivets (dvs. Riksarkivets) nya byggnad hade blivit färdig och trängseln i Statsrådsborgen ersatt med en arkivbyggnad som även internationellt framstod som modern. Hausen tvingades av politiska skäl lämna sin tjänst 1916, men hans anda är än i dag starkt närvarande i mitt rum. Jag sitter vid hans skrivbord och använder böcker som även han hade i sin hylla; också skåpen samt den stora soffan med tillhörande bord och sittgrupp är från hans tid. Samma väggur som redan på Hausens tid slog hel- och halvtimmar

fortsätter sitt rogivande tickande. Jag förvarar dokument i hans gamla kassaskåp och kastar dagligen blickar på hans porträtt som hänger på väggen mittemot mig. Kari Tarkiainen använde t.o.m. Hausens skrivbordsstol, men jag har skaffat mig en ny.

På det porträtt som *Dora Wahlroos* målade 1913 sitter Reinhold Hausen vid sitt skrivbord, försänkt i studium av medeltida urkunder. Hans betydelse för medeltidsforskningen i Finland har varit enorm. *Finlands medeltidsurkunder*, som Hausen utgav 1910–1935 i åtta band, utgör än i dag den finländska medeltidsforskningens hörnsten. De har på många punkter

Finsk biografisk handbok som en respektgivande prestation. Då Finland nu gör sig berett att högtidligt hålla märkesåret 1808–09 känns det direkt ironiskt att Hausens långa och förtjänstfulla karriär stupade på dokumentutgåvan *Bref och uppteckningar från kriget i Finland 1808–09*. Den var för svensksinnad och patriotisk för den ryska förvaltningen i det autonoma Finland. Hausen avgick från sin tjänst i december 1916 sedan han blivit hotad med landsförvisning.

Reinhold Hausen skapade en stark forskningstradition i Statsarkivet/Riksarkivet. Frågan hur den sakkunskap som ackumulerats under ett sekel skall kunna bevaras är dock bekymmersam. Finlands riksarkiv betraktas fortfarande som en forskningsinstitution, utan att ändå få någon direkt forskningsfinansiering från vare sig undervisningsministeriet eller de vetenskapliga nämnderna vid Finlands Akademi. Personalen har vid sidan av sina övriga tjänsteuppgifter bara små möjligheter att fördjupa sig i vetenskapligt arbete, vilket förutsätter långvarigt och långsiktigt utvecklingsarbete. Kampen om den externa forskningsfinansieringen

■ Statsarkivarie Reinhold Hausen.
Målning av Dora Wahlroos.

är hård med innovativitet och problemforskning som grundpelare för framgång. Publiceringen av källor har liksom heraldiken, sfragistiken och t.o.m. den genealogiska forskningen inte nämnvärda möjligheter att utverka konkurrensutsett forskningsfinansiering. Också inom arkivverket står och faller dessa branscher med några sakkunniga. Lyckligtvis är de vetenskapliga samfunden inom heraldiken och genealogin livaktiga och en källa till välbehövligt kunnande

i synnerhet inom det heraldiska området.

Arkivverkets verksamhetssektor har radikalt förändrats under det senaste decenniet och denna förändring kommer att fortgå under kommande årtionden. Begreppens innehåll och innebörd ändras i takt med förändringarna i verksamhetsmiljön, vilket kräver förmåga till djuplodande teoretiska studier. Mina bekymmer lättas av det avtal som kommer att slutas i november 2007 om inrättandet av ett nätverk för forskarskolning i samhällets minnesfunktioner. Institutionen för informationsforskning vid Tammerfors universitet axlar ansvaret för nätverket *Memornet*, vilket möjliggör betydande resurstillskott för utbildningen av doktorer i arkivvetenskap. Det förutsätter dock även aktivare satsning än hittills på vetenskaplig forskning från arkivverkets sida. Relativt sett står vi långt från den nivå som forskningsverksamheten vid Statsarkivet nådde under Reinhold Hausens tid. Att flytta hans porträtt till något annat rum skulle säkert ändå inte ge mig bättre samvete. ♦

Arkiv och konst

Olle Nordquist

Strax efter senaste årsskiftet fick personalen på Malmö Stadsarkiv (MSA) en frågeställning av det ovanligare slaget att begrunda och ta ställning till. Spörsmålet gällde ifall två utövande konstnärer skulle beredas tillfälle att gästa MSA, inte bara genom ett summariskt studiebesök, utan för att under sex månader vistas mitt i den dagliga verksamheten, tätt inpå medarbetarna. Efter en kort period av allmän reflexion gav ett påföljande personalmöte sitt unisona stöd till idén, varpå de bägge konstnärerna Lisbeth Grägg och Anna Wessman hälsades varmt välkomna.

Gästspelet skedde inom ramen för ett projekt lanserat av Konstfrämjandet i Sverige, under den något ansträngda men välfunna akronymen SKISS – Samtidskonstnärer i samtidsamhället. Den bärande tanken bakom SKISS är att via delvis tidigare oprövade vägar sammanföra människor i yrkeslivet med ny konst och dess kreatörer. En viktig utgångspunkt har varit övertygelsen om att de perspektiv, intryck och betraktelser som en närvarande konstnär förmedlar, på olika sätt kan bidra till utvecklandet av en god arbetsmiljö.

En spännande ovisshet

Lisbeth Grägg och Anna Wessman närmade sig MSA helt förutsättningslöst, och det fanns från allra första början en spännande ovisshet om vad deras närvaro skulle komma att utmynna i. Inledningsvis ägnade de tiden åt att lära känna personalen på MSA och samtidigt försöka komma till någon liten insikt om vad en arkivinstitution egentligen sysslar med. Under varsam handledning fick de ta del av olika arkivbestånd, och både Lisbeth Grägg och Anna Wessman vittnar om hur den nästintill direkta förbindelsen med historiska skeenden gjorde intryck och satte igång kreativa processer i deras konstnärsmedvetanden. Därutöver fick de båda artisterna stifta bekantskap med flera vardagliga arbetsuppgifter och göromål på MSA, och t o m närgånget uppleva kommunal sammanträdeskultur. Vetgirigt och funderande ställde de frågor och framförde synpunkter vid kontakten med arkivverksamhetens olika delar.

Det första mer påtagliga utfallet av de gästande konstnärernas vistelse på MSA visade sig lika överraskande som givet. Oförmodat

tillkännagav Lisbeth Grägg en, som det visade sig, vacker dag att personalen skulle komma att bjudas på sex kortare framträdanden, eller performances, under den samlande rubriken Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk. Till bilden hör att Lisbeth Grägg är bördig från Vasa i Finland och att Malmö därtill raffinerat nog sedan år 1940 är vänort, eller fadderort som finländarna uttrycker det, till just Vasa. Här fanns således utan vidare ett intressant sammanhang.

En svit av halvdussinnet fridfulla morgonsamlingar

De kortfattade föreställningarna utvecklades till en svit av halvdussinnet fridfulla morgonsamlingar. På noga utvalda platser i MSA:s lokaler inleddes varje performance med inspelad musik av Leevi Madetoja eller Jean Sibelius. Därpå följde högläsning ur Boken om vårt land av Zacharias Topelius (vars skrifter uppmärksammades i Nordisk Arkivnyt nr 2, 2007). Texterna handlar om Finlands natur, människor och språk, och Lisbeth Grägg har förklarat att hennes föresats – förutom att bereda möjlighet till en stunds rofylld gemen-

■ Lisbeth Grägg talar om finländsk *sisu* bland mantalslängder på Malmö Stadsarkiv.
Foto: Anna Wessman.

skap – var att via kunskap om Finländsk historia och kultur, ge upphov till reflexioner över hur uttryck som land, folk och jag står i förhållande till begreppet identitet. Det, i sin tur, kan tilläggas, är förhoppningsvis ett ledmotiv med ständig aktualitet på varje allmän arkivinstitution, men kanske i synnerhet på de arkiv som ligger i ett geografiskt och politiskt gränsland och som verkar i en omgivning präglad av stor immigration. Dock, bortom alla generella resonemang finns efter de tankeväckande morgonövningarna obestriddligen en flik med Finlands gamla färger kvar, för att citera Runeberg, i ett par arkivmagasin på MSA.

Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk

Som en form av epilog till Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk anordnade Lisbeth Grägg slutligen en eftermiddag med föredrag och tillhörande förtäring. En representant för Finlandssvenskarnas riksförbund i Sverige, FRIS talade kring erfarenheterna av att tillhöra en minoritetsgrupp, i både Sverige och Finland, alltmedan MSA:s personal festade på karelska piroger.

Både Lisbeth Grägg och Anna Wessman ansåg att ett halvår egentligen var för kort tid för att ordentligt lära känna MSA som arbetsplats. De förmådde emellertid späcka sina sex månader med mängder av aktiviteter. När projektiden ändå obönhörligt led mot sitt slut passade Lisbeth Grägg på att ställa till med en sista tilldragelse. Hon frågade helt enkelt om det fanns några i personalstyrkan som kunde tänka sig att sitta modell och bli avtecknade. Det visade sig finnas, och efter överenskommelse genomfördes sedan sittningarna på respektive nybliven modells tjänsterum. Den enskilde medarbetaren kunde därmed i effektivitetens anda fortsätta jobba vid sitt skrivbord, om än grundligt iakttagen, under det att Lisbeth Grägg övade sina färdigheter i tecknandets konst. Från samtliga håll beskrevs sessionerna som ett lugnt och behagligt sätt för tjänsteman och konstnär att lära känna varandra ytterligare, på ömsesidiga villkor.

Skapa en film med arkivmaterial i de bärande rollerna

Under tiden hade Anna Wessman börjat smida planer för en annan

form av gestaltande framställning. Med stöd från Malmö kulturhistoriska förening, och i samverkan med MSA:s arkivpedagog Kerstin Martinsdotter, påbörjade hon nämligen det mödosamma arbetet med att skapa en film; ett verk med arkivmaterial i de bärande rollerna. Tanken med samarbetet är att skildra människor och mänskliga öden i det historiska Malmö. Det behöver därmed knappast tilläggas att sökandet bland polis-, domstols-, kyrko- och magistratsarkivens källor inte gav något underskott på användbart råmaterial. Själva skildringen av det förgångna levandegörs genom en sammansättning av bilder, animeringar, ljud och texter. Målsättningen är att den färdiga filmen ska tilltala konstpublik och arkivbesökare i samma omfattning som skolklasser och studenter. Därmed kan de sammantagna efterverkningarna av årets konstprojekt på MSA konkluderas som en lycklig förening mellan arkiv och konst. ♦

Skribenten är verksam vid Malmö Stadsarkiv.

Brännande frågor

diskuterades av

Kulturarvspedagoger

Anna Jonsson

Brännande frågor eller svåra teman kan vara saker som upprör, saker som är aktuella eller som är tabubelagda. Hur belyser vi inom kulturarvsinstitutioner dessa svåra teman? Detta diskuterades under Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogiks workshop i Östersund den 17–18 oktober 2007.

Till workshopen kom 20 deltagare med olika bakgrund från arkiv och museer runt om i Sverige. Inbjudan kom från Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik (NCK) som under det senaste året etablerat sig som ett centrum för det livslånga lärandet inom konsthallar, museer och arkiv i Norden.

Svåra frågor

Henrik Zipsane, chef på Jamtli, inledde seminariet genom att tala om svåra frågor som ämne och om svårigheten att arbeta med dem då de är diffusa. Olika människor upplever dessa frågor på olika sätt, alla har olika bakgrund och ett ämne som för en person är jobbigt kan vara lätthanterlig för en annan. Zipsane menade dock att vi bör hantera dessa frågor och ta vår roll som kulturarvsinstitutioner och opinionsbildare på allvar. I dag är ämnena som islamofobi, terrorism,

rasism och våld ständigt aktuella frågor. Kan man hantera svåra teman och påverka medborgarna till att ta ställning och tänka kritiskt till all den propaganda och information som vi matas med? Genom att hela tiden vara aktiv i samhällsdebatten skapar kulturarvsinstitutioner förutsättningar för att vara en del av samhället och det lärande som pågår där.

På flykt

På Jamtli har man länge arbetat med denna problematik, och under workshopen fick deltagarna medverka i Jamtlis pedagogiska program "På flykt". "På flykt" är ett värdegrundsbaserat skolprogram som riktar sig till årskurs nio i grundskolan. Idén med "På flykt" är ett rollspel om flyktingpolitik, främlingsfientlighet och mänskliga rättigheter. De medverkande ungdomarna får roller utdelade med fiktiva identiteter och utsätts sedan för olika situationer som en flykting upplever i väntan på asylbesked. Genom en kort introduktion informeras ungdomarna om flyktingpolitik och de får sedan tid att sätta sig in i sina roller, innan spelet påbörjas. Totalt sju aktörer är inblandade och ledande i rollspelet.

Medverkande i spelet kastas direkt, och något chockartat, in i sin flykt som kantas av skräck, stress och märkliga upplevelser. När personerna till slut kommer in i det nya landet möts de av nya intryck och de problemen som uppstår när man inte kan kommunicera med någon. Under fyra timmar får man en kort inblick hur livet som flykting kan vara. I slutet av spelet får alla sitt asylbesked. Spelet baseras på situationen i Sverige idag. Andelen av dem som får stanna motsvarar den verkliga andelen som varje år får besked om att få stanna i Sverige. Under workshopen deltog alla i programmet och fick i samband med detta även en chans att träffa aktörerna utanför sina roller. Intressant diskussioner uppstod mellan aktörer och medverkande.

Hot Spot

Dag två berättade Harriet Marie Terjesen från Fylkesarivet i Vestfold, Norge, om "Hot Spots". "Hot Spot" är en svensk metod, som exporterats till Norge. Den går ut på att lyfta fram aktuella teman, bidra till samhällsdebatten samt locka nya besökare. Ofta krävs att "Hot Spoten" tas fram snabbt, då man

■ Svåra frågor såsom islamofobi, terrorism, rasism och våld är ständigt aktuella idag. De diskuterades under Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogiks workshop i Östersund den 17–18 oktober 2007.

Foto: Anna Jonsson

hela tiden vill hålla sig till aktuella ämnen. Man vill provocera och få människor att ta ställning. Vid Fylkesarkivet för Vestfold har man hittills arbetat med två "Hot Spots". En som handlade om arbetskraftsinvandring och svartjobb samt en som tog upp ämnet tigge-ri. Båda hade blivit uppmärksammade och givit resultat.

Dagarna färgades av en livlig diskussion. Många av deltagarna blev inspirerade av dagarna och ett antal goda idéer lyftes fram.

NCK:s höstworkshop kommer att vara ett stående inslag i NCK:s evenemang under året. Ni kan alltså redan nu räkna med att det blir en ny spännande workshop med ett spännande ämne inför nästa år. ♦

Skribenten är verksam vid Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik i Östersund

NCK- Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik

Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik (NCK) är ett nordiskt utvecklingssamarbete. Syftet med verksamheten är att främja det livslånga lärandet med fokus på musei-, arkiv-, konst- och kulturmiljöpedagogisk verksamhet.

NCK ska fungera som ett forum för aktiva och intresserade inom det kulturarvspedagogiska området. Genom möten, erfarenhetsutbyten och kurser ska kulturarvspedagogik utvecklas och befästa sin plats i det livslånga lärandet.

Genom utbildnings- och fortbildningsinsatser vill NCK samordna konst och kulturarv inom ämnet pedagogik. Man vill utveckla den teoretiska och metodiska kunskapsuppbyggnaden inom de olika pedagogiska riktningarna – arkivpedagogik, kulturmiljöpedagogik, konstpedagogik och museipedagogik.

NCK, med placeringsort i Östersund, Sverige, drivs som ett sektorsöverskridande projekt av Jamtli, Föreningsarkivet i Jämtlands län samt Landsarkivet i Östersund.

Utbildning

i det nya sättet att arkivredovisa

I Sverige har vi förtecknat våra arkiv efter samma princip i över 100 år. Nu är ett nytt sätt som bygger på processer på väg att införas. Föreskrifterna (RA-FS) för detta nya sätt att arkivredovisa går snart på remiss och införs under 2008. Dessa föreskrifter utgör ett resultat av arbetet i verksprojektet "Nya arkivprinciper" (NAP) inom Riksarkivet. Ta gärna en titt på vår hemsida www.statensarkiv.se.

Ett särskilt verksprojekt "Projektet för kompetensutveckling för processinriktad arkivredovisning", (Pro-Ark-Komp) har kommit till stånd. Projektets mål är att utveckla intern kompetens för att Statens arkivs handläggare skall kunna tillämpa processororienterad arkivredovisning, informera och utbilda myndigheterna samt ha tillsyn över deras arkivredovisning. Projektet skall utarbeta informations- och utbildningsmaterial som skall användas i den externa informationen och utbildningen. Troligen blir det två typer av utbildningar. En tvådagarskurs för den som redan har gått en utbildning i processmodellering samt en fyradagars där det ingår att lära sig modellera av en konsult på området. Arbetet inom Pro-Ark-Komp kommer även att utmynna i en projektrapport.

Det rör sig om en omfattande extern utbildningsinsats. Statens

arkiv kommer att hålla utbildningar under 2008 i hela landet. Projektgruppen består av projektledare Agneta Mann, vice projektledare Anders Sundqvist och Martin Utvik, alla från Tillsynsavdelningen i Riksarkivet samt Kristina Birgersson, Landsarkivet i Vadstena och Carl Billengren, Krigsarkivet.

Utbildning under hela 2008

Under våren och hösten 2007 har det pågått utbildningar där handläggarna inom Statens arkiv har deltagit. Vi som deltog har varit lite av försökskaniner. För projektgruppen handlade det om att testa det externa utbildningsmaterialet och för oss tillsynsarkivarier var det frågan om kompetenshöjning. Alla som deltog har även genomgått en tvådagars utbildning i processmodellering hösten 2006 och i februari i år.

Roligt och lärorikt

Vid Pro-Ark-Komp:s utbildningstillfälle för oss tillsynshandläggare i oktober i år bestod uppgiften av att utarbeta en arkivredovisning för en fiktiv myndighet. Vi elever fick regleringsbrev, arkivbeskrivning, verksamhetsplanering m.m. för denna myndighet och med hjälp av detta skulle vi utarbeta en arkivredovisning. Dagarna var uppdelade i tre testövningar. Övningarna gjordes

Maria Nordström Jarnryd

des som grupparbeten med gemensam redovisning. Projektgruppen passade också på att ställa frågor till oss deltagare under redovisningarna om sådant som om tiden räckte till, om vi hade fått tillräckligt med information om myndigheten och dess handlingar etc. Resultaten av gruppövningarna blev riktigt bra. Det var riktigt roligt och lärorikt att delta. Ett antal av eleverna kommer själva att undervisa under nästa år. Ännu fler kommer att inspektera, informera och ge rådgivning om detta framöver.

Tilläggsdirektiv

Till Pro-Ark-Komp har lagts ett tilläggsdirektiv. En delprojektgrupp bestående av Agneta Mann, Kristina Birgersson samt Inger Halldin som arbetar på Tillsynsavdelningen, skall planera det praktiska inför utbildningssatsningen 2008, dvs. i vilka städer och i vilka lokaler samt vilka datum dessa kurser skall hållas.

Den 14 november 2007 träffades "utbildningsgruppen" dvs. de blivande lärarna på Långholmen i Stockholm. Det var deras första sammankomst. 16 personer är utsedda att undervisa. ♦

Nedgang i torskefangst, opgang for arkiverne

■ På kortet vises hvor de tre regionalarkiver ligger, som bliver inddraget i registreringsprojektet, d.v.s. på Vestfjordene og på Nordlandet. Regionalarkivet i Vestmannaeyjar inddrages i folketællingsprojektet.

Kort: Islands Nationalarkiv.

Torskekvoten skåret ned

I sommer viste det sig, at torskebestanden ved Island er mindre end beregnet, og at det er nødvendigt at nedskære torskekvoten i nogle år. Mindre fiskeri betyder arbejdsløshed, hvis der ikke gøres noget. Der blev stor debat i samfundet om, at

man måtte reagere på dette ved at skabe nye beskæftigelsesmuligheder ude på landet. Der blev diskuteret mange idéer. Islands Nationalarkiv så her en mulighed for at finansiere magtpåliggende registreringsopgaver og sendte forslag herom til undervisningsministeri-

Eiríkur G. Guðmundsson

et. Sommerferien gik, uden at man hørte noget.

Tiltag som modvægt mod mindre fiskeri

Den 12. september 2007 bekendtgjorde Islands regering særlige dispositioner til at formindske en midlertidig negativ påvirkning fra det mindre fiskeri. Myndighedernes tiltag opdeles i projekter, som skal have direkte indflydelse straks, og forskellige tiltag, som forbedrer fiskerlejerens situation på længere sigt. De tiltag, der påregnes at være et begrænset stykke tid, mens situationen er værst, har til hovedformål at skabe arbejdspladser straks. Der vil man satse på indsatser for at styrke infrastrukturen og telekommunikation samt vedligeholdelse af offentlige bygninger. Desuden iværksættes projekter omkring elektronisk registrering af arkivalier for Nationalarkivet.

Nationalarkivet får projekt penge

Til personalets store glæde fik Nationalarkivets forslag opbakning hos regeringen. I dens pressemed-

■ En del sysselmandsarkiver er svært tilgængelige på grund af den foreløbige registrering og pakning. Foto: Eiríkur G. Guðmundsson.

delelse fra 12. september siges det: „Man regner med at indlede grundregistrering og genregistrering for Nationalarkivet af af kun delvist eller slet ikke registrerede arkiver foruden digitalisering af folketællinger. Med projektet regner man med at forbedre befolkningens, videnskabsmændenes og offentlige institutioners tilgang til vigtige juridiske og kulturhistoriske kilder ved hjælp af informationsteknik og internationale standarder. Man regner med, at der skabes 20 stillinger om året indenfor projektet, som bl.a. udføres i samarbejde med regionalarkiverne i Ísafjörður, Sauðárkrúkur og Húsavík. Der regnes med 40 mio. kr. til projektet på tillægsbevillingsloven for 2007 foruden 100 mio. kr. om året de næste to år.“

Nationalarkivets personale forbereder nu disse to projekter.

Registrering og pakning af arkiver

Som i mange arkiver findes der i

Islands Nationalarkiv arkiver, som kun er lidt eller slet ikke registrerede eller pakket ned, som de burde. Disse arkiver er derfor vanskeligt tilgængelige og er ikke til gavn for arkivets brugere i det omfang, de burde. Sådan er det med mange af sysselmandsarkiverne, som for det meste er fra 19. og 20. århundrede. I nogle tilfælde indeholder de arkivalier fra 17. og 18. århundrede. Det er især den yngste del af disse arkiver, der er dårligt registreret. Registrering og pakning blev også udført midlertidigt i tidernes morgen. Sysselmandsarkiverne er 22 ialt og er godt 2500 hylde-meter i omfang. Genregistrering og ompakning af disse vil være prioriterede opgaver i denne del af projektet. Man håber på, at man på denne måde vil være i stand til at genenarbejde omkring 6 hyldekilometer. Man regner med at starte projektet på ét sted, så der udformes arbejdsmetoder og arbejdspraksis. Siden udvider man til flere

steder, og der holdes kurser for personalet, som ansættes de forskellige steder.

Indtastning af folketællinger

En anden hovedopgave er at udfærdige en digital udgave af folketællinger ved indtastning. I Island blev der foretaget folketællinger som i andre dele af det danske rige i det 19. århundrede og ind i det 20. århundrede. Man regner med at indtaste i alt 10 folketællinger fra 1840 til 1920. Originalerne til disse folketællinger var omkring 1960 blevet så slidt ved brug, at man besluttede at maskinskrive dem. Desværre blev det ikke gjort med koordinerede arbejdsmetoder, og f.eks. bevirkede skrivemaskinernes størrelse begrænsninger i opsætningen. Ikke desto mindre vil de fleste folketællinger blive tastet ind efter den maskinskrevne udgave, idet det er betydeligt nemmere at læse maskinskrift end håndskrift i en slidt original. Til trods herfor stiler man dog mod at indtaste fire folketællinger efter originalerne. Det er vigtigt for mange videnskabelige fag at få en sådan elektronisk kopi, som kan kaldes koordinerede videnskabelige udgaver med de begrænsninger, som det elektroniske miljø trods alt indebærer. Nationalarkivet tilbyder nu adgang til elektroniske folketællinger på sin hjemmeside. Efter denne indsats, ved projektes afslutning, ser det ud til, at 12 folketællinger kan være tilgængelige på arkivets hjemmeside, hvilket vil være en revolutionerende ændring i tilgængelighed. ♦

Tvangsægteskab, nødvendigt onde eller lykkelig forening af umage parter?

Susanne Conradsen

De fleste arkivfolk kan blive enige om lokalarkivernes opgaver og kompetence, så længe de beskrives på et tilpas overordnet plan – indsamling, registrering, bevaring og formidling af den arkivalske kulturarv – men de skal ikke konkretiseres ret meget mere, før det kan give anledning til følelsesladede diskussioner om, hvem der er bedst til hvad og hvorfor: de „små“ eller de „store“. Den diskussion er taget mange gange i Danmark, uden at der er opnået enighed, og uden at fordelene ved forskelligheden er blevet dyrket optimalt.

De ca. 450 danske lokalarkiver er meget uensartede i størrelse, økonomi, organisatoriske tilhørsforhold og professionaliseringsgrad. Over 30% er drevet af en forening, godt 20% er tilknyttet et bibliotek, knap 20% er tilknyttet et museum, og et sted mellem 5 og 10% (ca. 30 stk.) er kommunalt drevne arkiver (stadsarkiver). Nogle få lokalarkiver drives som selvstændige institutioner.

Selvfølelsen og den lokale identitet betyder meget for de fleste lokalarkivfolk, ikke mindst blandt de mange ulønnede, for hvorfor skulle de ellers bruge fritid og energi på at interessere sig for netop den lo-

kale historie? Det er på sin vis ikke så mærkeligt, at formelle samarbejder på tværs af sogne- og kommunegrænser og med anderledes organiserede generelt ikke har haft høj prioritet, da en stor del af arbejdsiveren må være betinget af netop den lokale identitetsfølelse og glæden ved at beskæftige sig med noget, der er vores – og kun vores. Den fjerneste horisont har forståeligt nok ofte været sognegrænsen.

Det nye Danmarks-kort

Med kommunereformen 2007 har det været nødvendigt for de fleste arkiver at forholde sig til muligheder for og eventuelt også krav om at danne nye samarbejder, og dermed er også viljen og evnen til at indgå i nye relationer blevet udfordret.

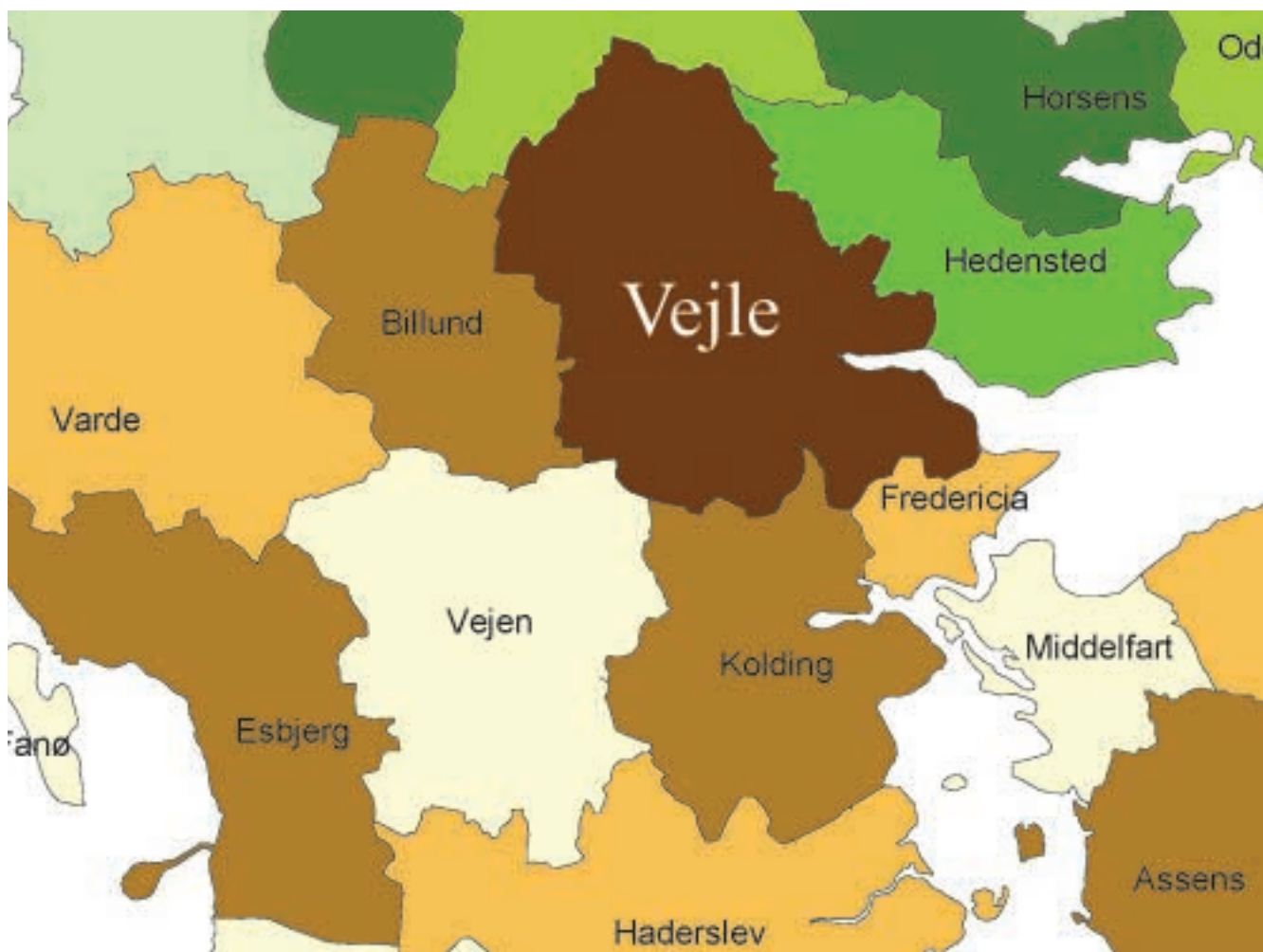
Pr. 1. januar 2007 skiftede Danmark nemlig udseende. De ydre grænser er der ikke ændret ved, men indadtil er meget forandret. 271 kommuner er blevet til 98 nye store enheder, hvilket har medført store forandringer med hensyn til struktur, samarbejdsrelationer og økonomi. Udviklingen har naturligvis også betydning for lokalarkiverne, selv om de så langt fra har

stået øverst på lokalpolitikernes prioriteringsliste med presserende opgaver.

Arkiverne i Vejle Kommune før og efter 2007

Indtil januar 2007 var der i Vejle Kommune et Stadsarkiv med 4–5 foreningsdrevne „satellitter“, hvor sidstnævnte hver havde en sognekommune som dækningsområde. Denne organisering har rod i den forrige kommunesammenlægning i 1970, hvor de respektive sognekommuner blev en del af Vejle Kommune. Samarbejdet mellem Stadsarkivet og „satellitterne“ var reguleret gennem retningslinjer godkendt af Vejle Kommune.

Pr. 1. januar 2007 kom Vejle Kommune til at omfatte i alt 5 tidligere kommuner med 105.000 indbyggere – og 17 meget forskellige lokalarkiver. Foruden Stadsarkivet er der nu 12 foreningsdrevne arkiver med udelukkende ulønnet arbejdskraft, et museumstilknyttet arkiv, et bibliotekstilknyttet arkiv samt to arkiver, der forvaltningsmæssigt fungerer som afdelinger af Vejle Stadsarkiv – begge ligger uden for den tidligere Vejle Kommune, så samarbejdsrelationerne er også her helt nye.

■ Pr. 1. januar 2007 blev der gennemført en strukturreform, der indebar, at de tidligere 13 amter blev nedlagt, og deres opgaver fordelt mellem staten, de fem nye regioner og de nye 98 storkommuner. På kortet ses Vejle Kommune, der målt efter indbyggertal er Danmarks 6. største. Kortet er hentet fra Indenrigs- og sundhedsministeriets hjemmeside. <http://www.sum.dk>

Arkivbilledet i Vejle Kommune er så broget, at det kunne være fristende at sige, at det er umuligt at lave et tilfredsstillende samarbejde blandt så forskellige størrelser. Det er imidlertid en helt anden vinkel, vi har valgt.

Vejle-modellen for Lokalhistorisk Arkivsamarbejde

I Vejle er udgangspunktet, at et samarbejde blandt de mange arkiver er til gavn for alle parter, og man har ikke ladet det blive ved de pæne ord og hensigtserklæringer. Der er bevilget midler til en lokalhistorisk konsulent på fuld tid, hvis

særlige opgave det er at udvikle og koordinere det lokalhistoriske arkivsamarbejde. Konsulenten blev ansat den 1. februar 2007 på Stadsarkivet, hvilket giver god mulighed for at inddrage de vidt forskellige kompetencer, som Stadsarkivet med seks fuldtids ansatte AC-arkivarer og en række øvrige ansatte råder over, i det udadrettede arbejde.

De 17 arkiver har indgået et forpligtende samarbejde, som er beskrevet i vedtægter, der er godkendt af kommunen og enstemmigt vedtaget af alle parter i samarbejdet.

Samarbejdet har bl.a. til formål

at sikre og til stadighed udvikle den samlede arkivvirksomhed i Vejle Kommune, således at indsamling, registrering, bevaring og formidling af den arkivalske kulturarv, med Vejle Byhistoriske Arkiv & Stadsarkiv som faglig garant, sker på det højeste mulige niveau såvel fagligt som på andre områder på alle kommunens lokalarkiver uanset disses organisatoriske tilknytningsforhold.

Lokalhistorisk Arkivsamarbejde i praksis

Én ting er at skrive en formålsparagraf, noget andet er at få et fornuftigt indhold lagt i den. Funktionen

som lokalhistorisk konsulent på kommuneniveau er ny, det geografiske område er en ny størrelse, og der er ikke mange steder at hente inspiration, da ingen andre kommuner, så vidt vides, har prioriteret området så højt som Vejle. Vi har på den måde haft forholdsvis frie hænder til at lægge det fornødne indhold i samarbejdet.

Vi satser på kvalitet – en ensartet og høj kvalitet. Det kalder bl.a. på uddannelse, og indtil videre er den foregået decentralt. Afhængigt af behovet vil uddannelsesstilbudde muligvis blive centraliseret noget, men indtil videre har de været i form af konsulentbesøg på de enkelte arkiver. Det har bl.a. den fordel, at konsulenten ikke alene lærer arkivmedarbejderne at kende, men også ser arkivernes fysiske rammer. Det sikrer, at konsulenten ser andet end Stadsarkivet, og det kan være med til at bibeholde forbindelsen til den virkelighed, hun skal virke i.

Konsulenten er aktivt opsøgende og koordinerende, bl.a. for at sikre den bedst mulige anvendelse af både menneskelige og økonomiske ressourcer. I praksis kan det dreje sig om spredning af viden og uddannelse, fælles indkøb af arkivmateriale, indførelse af hensigtsmæssige arbejdsgange osv.

Vi skal hele tiden forsøge at udvide kendskabet til de lokalsamfund, der findes i Vejle Kommune. Det er en opgave, der kan løses ved at arbejde sammen med andre kulturinstitutioner som bibliotek og

museer, men i høj grad også ved at arbejde sammen med lokale, folkelige grupper med kendskab til og interesse for lokalområdernes kulturarv og identitet. Udbredelsen kan ske gennem formidling, f.eks. ved at etablere fælles udstillinger, der turnerer rundt i kommunen, publikationer af forskellig art – aktuelt laver vi en ugekalender med billeder, hvor alle arkiver bidrager, og det kan være gennem elektronisk formidling, hvor vi har et par ting på tegnebrættet.

Vi arbejder bl.a. med et konkret projekt – et digitalt atlas – der forener den lokale viden og det lokale engagement med den professionelle tilgang til historien, idet vi opererer med en lokal indsamling af historiske og aktuelle data, som valideres inden publicering på nettet. Derved bliver det muligt at tilgængeliggøre den meget store mængde af viden, der findes lokalt, samtidig med at vi sikrer, at data bliver af en så høj kvalitet, at de har interesse for f.eks. lokalbefolkningen, skoler, forskere, forfattere, forvaltninger, pressen, turister m.fl. Projektet rummer store perspektiver for samarbejde med andre institutioner, f.eks. biblioteker, der har stor erfaring i at formidle digitalt, lige som det giver mulighed for at lave koblinger til f.eks. turismeerhvervet. Det er et samarbejdsprojekt, vi forventer os meget af.

Og så er der økonomien. Vi skal forsøge at skaffe så meget offentlig og anden økonomisk støtte til sikring af lokalarkivernes drift og den

fælles virksomhed som overhovedet muligt. Vi kan gøre meget ad frivillighedens vej – og med konsulentens løn – men et højt aktivitets- og kvalitetsniveau er som regel betinget af en vis form for støtte.

Er der virkelig tale om lykkelig forening af umage parter?

Indtil videre er svaret ja. Samarbejdet er kommet meget godt fra start – alle er med, og ingen har givet udtryk for skepsis eller nervøsitet. Det har vist sig, at alle, uanset organiseringsform, er interesseret i at lægge kvalitet i arbejdet og bl.a. har øjnene åbne for, at en vis form for standardisering er nødvendig af hensyn til f.eks. fælles dataformidling på Internettet. Også selv om det betyder, at der er meget nyt at lære.

Indtil videre har samarbejdet været præget af tillid, respekt og åbenhed, og de kedelige diskussioner om, hvem der bedst – de store eller de små – er der ingen, der har fundet det nødvendigt at tage. Vejles politikere prioriterer den lokale identitet og det lokalhistoriske område højt. Det er et område, hvor man ikke altid kan måle konkret, hvad man får for pengene, men man har heldigvis lavet prioriteringen alligevel – til gavn for borgerne, kulturarven og lokalarkiverne. ♦

Forfatteren er arkivar ved Vejle Byhistoriske Arkiv & Stadsarkiv

Trivselsundersøgelse i Statens Arkiver

„Jeg har seriøst overvejet at søge nyt arbejde“. „Jeg oplever, at mine kolleger respekterer mig som person“. „Jeg er stolt af at være ansat i Statens Arkiver“. Spørgsmålene, eller rettere sagt påstandene, som man skulle tage stilling til, var mange, da Statens Arkiver i foråret gennemførte en trivselsundersøgelse blandt medarbejderne. Formålet var at afdække trivslen på arbejdspladsen, at pege på mulige arbejdsrelaterede årsager til fravær, holdninger til karrieremuligheder med mere.

Organisatoriske rammer, tidsplan, aktører

Beslutningen om at iværksætte en trivselsundersøgelse blev truffet i Statens Arkivers hovedsamarbejdsudvalg i februar 2007. Data blev indsamlet og bearbejdet i marts og april, og i maj fandt den første afrapportering sted på et medarbejderseminar (omtalt i Nordisk Arkivnyt 2007, nr. 3). Hen over sommeren blev resultaterne vurderet og diskuteret i de enkelte enheder. Og endelig, på et hovedsamarbejdsudvalgsmøde sidst i september, blev sporene lagt til de foranstaltninger, som skal være den praktiske opfølgning på undersøgelsen. I handlingsplaner, der både kommer til at omfatte Statens Arkiver som helhed og de enkelte enheder, vil intentionerne blive yderligere konkretiseret.

Arbejdet med selve undersøgelsen blev forestået af en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra henholdsvis ledelses- og

medarbejdersiden, og til at udføre den praktiske del med at indsamle og bearbejde data og udarbejde en rapport allierede man sig med et konsulentfirma, som havde erfaring i at gennemføre netop den slags undersøgelser.

Medarbejderes holdning til trivselsundersøgelser

Også i Statens Arkiver var der nogle, der spurgte, hvad sådan en undersøgelse skulle gøre godt for. For enten havde man selv dårlige erfaringer med trivselsundersøgelser, eller også kendte man nogle, som havde. Medarbejdernes positive medvirken var dog vigtig for at få dækkende svar. Man skal jo tro på, at der kommer et eller andet ud af anstrengelserne. I kommunikationen udadtil var derfor ikke mindst medarbejdersiden vigtig. Men det havde også stor betydning, at rigsarkivaren åbent og umisforståeligt erklærede sig parat til at iværksætte konkrete foranstaltninger i kølvandet på undersøgelsen. Det lyder som en banalitet, for hvorfor skulle man ellers gennemføre en undersøgelse; men for en chef kan det sikkert føles lidt som at udstede en blankocheck.

Spørgeramme, indsamling af data

Undersøgelsen blev gennemført som en spørgeskemaundersøgelse, hvor de enkelte spørgsmål blev formuleret i et samarbejde mellem arbejdsgruppen og konsulentfirmaet. Alt i alt endte man med ca. 75 spørgsmål, de fleste formuleret som påstande, som respondenten

Carsten Thiede

kunne erklære sig „Helt uenig“, „Noget uenig“, „Noget enig“ eller „Helt enig“ i. Ud over at tage stilling til den påstand, som blev fremsat, skulle vedkommende også tage stilling til, om man tillagde det, der blev spurgt om, større eller mindre betydning. Og endelig. Havde man lyst, var der plads til at skrive en kommentar med egne ord.

Skemaerne blev udsendt og returneret via e-mail, og systemet var bygget op således, at hver medarbejder kun kunne udfylde skemaet én gang, og således, at medarbejderen afleverede sit svar anonymt.

Anonymitet, afrapportering

Fra starten var der nemlig enighed om, at dataindsamlingen skulle foregå anonymt, og at man i afrapporteringen ikke måtte kunne genkende enkelte medarbejdere. Formålet var at få så ærlige svar som muligt.

De udfyldte skemaer forblev derfor i konsulentfirmaets varetagt, og afrapporteringen til ledelse og medarbejdere foregik under ét. Derved sikrede man også, at der ikke opstod myter om, at nogen havde fået informationer, som andre ikke havde fået, og samtidig fik ledelse og medarbejdere det samme grundlag at tage stilling til undersøgelsens resultater på.

De frit formulerede kommentarer blev i rapporten præsenteret næsten ordret. Næsten, for i ganske få tilfælde foretog arbejdsgrup-

■ Tue Freltoft fra analysefirmaet Aspekt fremlagde på medarbejderseminaret i maj 2007 resultaterne af den gennemførte trivselsundersøgelse. Foto: Peter Wodskou.

pen ændringer i formuleringen for at sikre anonymiteten.

Afrapportering, vurdering af resultaterne

Efter at de første resultater af undersøgelsen var blevet offentliggjort på medarbejderseminaret i maj, fulgte en mere detaljeret afrapportering via Statens Arkivers Intranet. Samtidigt blev resultaterne drøftet på møder i enhederne. De mange tal og konklusioner vil givetvis blive brugt i mange forskellige sammenhænge de kommende år. Men på hovedsamarbejdsudvalgmødet i september enedes man om fire områder, hvor man umiddelbart vil sætte ind med praktiske foranstaltninger, nemlig kompetenceudvikling, human resource management, mellemleder-

niveauet og – i et vist omfang – et principielt problem omkring ansættelse i midlertidige stillinger. De fire punkter var også dem, som konsulentfirmaet pegede på som indsatsområder i sin afrapportering. De endelige handlingsplaner vil blive forelagt i et hovedsamarbejdsudvalgmøde i november.

Resultaterne

Spørgeskemaet blev udsendt til samtlige 363 ansatte, hvoraf 300 returnerede det i udfyldt stand. Det gav en besvarelsesprocent på næsten 83%, hvilket konsulentfirmaet tolkede som et stort engagement fra medarbejdernes side og som en tilkendegivelse om forandringsvillighed. Andre tal støttede dette synspunkt. 98% var helt enig eller noget enig i påstanden „Jeg tager ansvar,

når jeg er på arbejde“, 91% var enig i påstanden „Jeg kender vores mål og strategi“, og 84% var enig i påstanden „Jeg er stolt af at være ansat i Statens Arkiver“. Dette er måske undersøgelsens vigtigste resultat, for engagementet er en væsentlig del af det fundament, organisationsudviklingen skal hvile på.

Kompetenceudvikling

Det gav anledning til eftertanke, at der ikke blev scoret højt på undersøgelsens spørgsmål om kompetenceudvikling. Kun 59% var enig i påstanden „Statens Arkivers Ledelse prioriterer kompetenceudvikling højt“, og kun 36% var enig i påstanden „Jeg følger en plan for min kompetenceudvikling“. Området har ikke været forsømt i Statens Arkiver, for lige som i andre offent-

lige virksomheder, har der også her været fokus på emnet.

Men der var mellem ledelse og medarbejdere enighed om, at der bør sættes endnu større fokus på kompetenceudvikling, bl. a. vil man umiddelbart sikre, at der i forbindelse med årlige medarbejdersamtaler udarbejdes individuelle kompetenceudviklingsplaner. En udfordring bliver her at sikre to hensyn, som ikke altid er sammenfaldende, nemlig den enkelte medarbejders ønsker om personlig og faglig udvikling på den ene side og Statens Arkivers behov på den anden.

Human Ressource Management

„På vores arbejdsplads praktiserer vi en god personalepolitik“, og „Jeg har udviklingsmuligheder, der tager hensyn til mine evner og ønsker“. Kun 65% var enig i dette, og kun 37% var enig i følgende „Jeg er tilfreds med lønpolitikken, som den praktiseres på min arbejdsplads“. Selv om f. eks. spørgsmålet om lønpolitik naturligvis kan fortolkes, pegede resultaterne på problemer, og der var enighed om, at der i højere grad skal arbejdes med Human Ressource Management.

Mellemliderproblematik

En problematik omkring strukturen på mellemliderniveauet blev taget op til drøftelse i forbindelse med udarbejdelsen af spørgeskemaet. Som en praktisk foranstaltning i forhold til disse drøftelser var det ledelsens holdning på septembermødet, at sprogbrugen på området bør være mere præcis, og at det må overvejes at iværksætte organisatoriske tiltag. F.eks. kan der i højere grad ske delegation, og mellemlidere bør sikres den nødvendige uddannelse.

Midlertidigt ansatte medarbejdere

Undersøgelsen viste, at 33% af Statens Arkivers medarbejdere var ansat i tidsbegrænsede stillinger, hvortil kom medarbejdere ansat i skånejobs, med løntilskud osv. Derfor kunne det heller ikke undre, at 40% havde sat kryds i rubrikken: „Ja, har seriøst overvejet at søge nyt arbejde“, og at 6% havde sat kryds i rubrikken „Ja, har besluttet at søge nyt arbejde“. Situationen har sin baggrund både i Statens Arkivers bevillingsgrundlag, i et midlertidigt atypisk omfang af tidsbegrænsede opgaver, og endelig i holdningen til, hvorledes ansættelse bør ske, når bevillingerne er tidsbegrænsede. Mange af de tidsbegrænsede stillinger vil blive nedlagt i den kommende tid, og den relative del således reduceret. Men de principielle holdninger til at ansætte i tidsbegrænsede stillinger har været diskuteret livligt, og et konkret resultat af diskussionen vil være, at man i fremtiden vil have større fokus på de konkrete stillingers status.

Man kan hver især have en holdning til, hvad der er en „god“ og hvad der er en „dårlig“ score på et givet spørgsmål. Et konsulentfirma kan endda sætte tal på, hvad der er godt, acceptabelt eller dårligt. Men egentligt er det ret enkelt. De gode resultater er dem, der giver inspiration til at udvikle medarbejdere og organisation. Og her er man godt på vej. ♦

Forfatteren er ansat ved Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg og har deltaget i den arbejdsgruppe, der gennemførte undersøgelsen

Inge Bundsgaard

Et af Statens Arkivers strategiske mål er udviklingen af brugervendthed. I vores strategioplæg *Statens Ariver 2010* satte vi os derfor under denne overskrift bl.a. det mål: „For en lang række centrale ydelser skal der udarbejdes service- og kvalitetsdeklarationer med efterfølgende effektive målinger. Oplysninger om service og kvalitet skal indgå med vægt i Statens Arkivers informationspolitik ved siden af information om samlingernes indhold, vejledninger i deres anvendelse, orientering om tilgængelighed, afleveringsforhold m.v.“

Når det gælder læsesalsbetjeningen, fjernlån og besvarelse af en række skriftlige henvendelser har det taget tid at få udarbejdet egentlige servicedeklarationer. Det skyldes flere forhold, ikke mindst at der har været mange andre opgaver at løfte. Det har imidlertid også krævet et ganske stort standardiseringsarbejde mellem seks forskellige arkivinstitutioner over et ganske heterogent område.

I hovedsagen har Rigsarkivet, landsarkiverne og Erhvervsarkivet ydet den samme service over for sine brugere, men da vi begyndte at se nærmere på de konkrete serviceydelser viste det sig alligevel, at lokale forhold, sædvaner og traditioner havde ført til, at der var en række forskelligheder i den måde, opgaverne blev løst på, og dermed også den service der blev ydet.

I løbet af 2006 blev der derfor igangsat et arbejde, der skulle kulgrave vores forskellige serviceydelser såvel på læsesalene som i form af besvarelser af skriftlige forespørgsler og fjernlån af arkivalier med henblik på at opstille fæl-

Brugervendthed og servicedeklarationer

les standarder for de forskellige ydelser.

Arbejdet resulterede i, at Statens Arkiver på sine www.sa.dk sider i september 2006 kunne præsentere ikke mindre end nitten servicedeklarationer, hvor vores brugere nu klart kunne se, hvad de kan forvente sig af Statens Arkivers service og betjening i forbindelse med benyttelse af vore arkivalier, uanset hvilken enhed de henvender sig til. Siden da er endnu en enkelt servicedeklaration kommet til, og fremtiden vil sikkert bringe flere endnu.

For brugerne ligger der en klar forbedring i, at det nu er helt gennemskueligt, hvilke ydelser Statens Arkiver stiller til rådighed. Det er ikke mindst af betydning der, hvor vi kan og må kræve betaling for ydelserne.

Servicedeklarationer er opdelt i tre kategorier. Den første gruppe omfatter servicedeklarationer, som beskæftiger sig med de serviceydelser, brugeren kan forvente at få ved personligt fremmøde på en af Statens Arkivers læsesale.

Der er her udarbejdet deklarerationer der omfatter:

- Faciliteter på læsesalene
- Vejledning af læsesalsbrugere
- Fremtagning og ekspedition af arkivalier
- Rundvisninger og kurser

- Lån og benyttelse af mikrokort af kirkebøger for sogne i Sydslesvig

Derudover er der udarbejdet deklarerationer over tilbud og serviceydelser, som ikke kræver personligt fremmøde, nemlig:

- Fjernlån af arkivalier
- Undersøgelser til beregning af boafgift
- Udskrifter og attester fra kirkebøger, personregistre og borgerlige ægteskabsbøger (til retlig brug)

Og endelig er der udarbejdet deklarerationer over de serviceydelser, Statens Arkiver også tilbyder mod betaling (med tilhørende prislister):

- Identificering og kopiering af tinglyste dokumenter
- Identificering af oplysninger om enkeltpersoner i folkeregistre
- Kortlægning af slægtskabsforhold
- Identificering og kopiering af visse privatretlige dokumenter
- Dokumentation af uddannelsesforløb
- Transskribering af dokumenter
- Scanning/kopiering af dokumenter
- Arkivundersøgelser
- Fremfindning af oplysninger i jordemoderprotokoller

- Udskrifter af eksamensresultater
- Udskrifter og attester fra kirkebøger, personregistre og borgerlige ægteskabsbøger

Til en række af de mest efterspurgte ydelser: Fremfindning af oplysninger i jordemoderprotokoller (med henblik på at finde klokkeslettet for en fødsel), udskrifter af eksamensresultater og dokumentation for uddannelsesforløb, identificering og kopiering af tinglyste dokumenter samt attester og udskrifter, er der desuden produceret mere udførlige brochurer, som kan hentes og printes fra www.sa.dk siderne som pdf-filer.

Formålet er som sagt at gøre vore ydelser mere gennemskuelige for vore brugere. Internt har der imidlertid også vist sig at være en god hjælp for vore egne medarbejdere, som med et hurtigt opslag i servicedeklarationerne kan få afklaret usikkerhed om, hvordan de skal håndtere en forespørgsel. Og i besvarelsen af både personlige og skriftlige forespørgsler har det vist sig at være en stor hjælp at kunne henvise til deklarerationerne. ♦

Skribenten er landsarkivar ved Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm samt publikumschef ved Rigsarkivet i København.

Statens Arkiver indgår aftale om lagring med Statsbiblioteket

Digitale medier skal med jævne mellemrum fornyes af tekniske, teknologiske og økonomiske grunde. Statens Arkiver har i denne omgang valgt at overgå til DVD+R og har indgået aftale med Statsbiblioteket om lagring på harddisk og bånd.

Behov for fornyelse af medier

Digitale arkivalier lagres som andre digitale data på digitale medier, som med jævne mellemrum skal fornyes. Denne nødvendige fornyelse af medierne er der flere grunde til.

Teknisk forældelse

Medierne er teknisk set ikke langtidsholdbare. De er følsomme over for skrammer og ridser, varme og støv, og de fleste databærende medier nedbrydes over tid. Magnetiske medier kan således langsomt miste data ved at blive afmagnetiserede, og tilmed miste data meget hurtigt, hvis de udsættes for uønskede magnetfelter. Optiske medier kan eksempelvis langsomt miste data ved at farvestoffet i mediet

bliver ustabil, og tilmed ganske hurtigt, hvis de udsættes for stærkt sollys.

I sig selv er digitale medier altså meget mere sårbare end papir. Man må derfor have det samme digitale arkivalie lagret på flere eksemplarer af medier for at mindske risikoen for tab af information. Til gengæld er de digitale medier meget billigere målt i forhold til mængden af information de kan indeholde.

Teknologisk forældelse

Den hastige teknologiske udvikling frembringer hele tiden nye typer af medier, som på de fleste områder er bedre end de gamle. De nye typer af medier kræver oftest andet udstyr end de gamle typer af medier, for at man kan anvende dem. Med tiden bliver det dermed svært at skaffe udstyr, som kan anvendes med de gamle typer af medier. Dermed bliver de gamle typer af medier teknologisk forældede, selv om medierne altså teknisk set ikke fejler noget.

Anders Bo Nielsen

Økonomiske grunde

Foruden ovennævnte bevaringsmæssige grunde, det være sig risikoen for teknisk eller teknologisk forældelse, er der også økonomiske grunde til fornyelse af medier. Den teknologiske udvikling har således indtil videre medført, at nye medietyper bliver billigere målt i forhold til deres lagerplads. Eksempelvis er Statens Arkivers beholdning af CD-R'ere endnu ikke teknisk eller teknologisk forældet, selv om det nærmer sig, men økonomisk set kan CD-R ikke svare sig, da en DVD+R koster højst det dobbelte, men har en lagerplads som er 6 gange større.

Overgang til DVD+R og lagring på harddisk og bånd hos Statsbiblioteket

Statens Arkiver har tidligere valgt at overgå fra lagring på 1/2" 9 spors bånd og til CD-R. Efterfølgende har den faldende kvalitet af nye CD-R medført, at det blev nødvendigt også at anvende harddisk

(RAID) for at opretholde bevarings-sikkerheden.

I denne omgang har Statens Arkiver valgt at overgå til at anvende DVD+R i Statens Arkiver og lagring på harddisk og bånd hos Statsbiblioteket. Dette valg er truffet efter en række undersøgelser af forskellige kombinationer af medietyper med kriterier for pris per lagerenhed, pris for nødvendigt udstyr, lagerstørrelse, udbredelse, medietechnologi, genskrivbarhed med mere. Kombinationen af DVD+R, LTO-3 bånd og harddisk i RAID 6 blev vurderet til at være den bedste. Der er betydelige stordriftsfordele ved anskaffelse og drift af båndsystemer og RAID-systemer. Da Statsbiblioteket allerede havde så-

danne systemer klar til drift og havde forventede datamængder flere gange større end Statens Arkivers valgte Statens Arkiver at købe lagringsydelsen for LTO-3 bånd og harddisk i RAID 6 hos Statsbiblioteket frem for et system i Statens Arkiver. Alene lagringen på DVD+R foregår således i Statens Arkiver.

Når de digitale arkivalier er lagret på DVD+R i Statens Arkiver, bliver de krypteret, inden de via internettet sendes til Statsbiblioteket.

Aftalen med Statsbiblioteket varer tre år, og lagerpladsen er på 100 TB i alt.

Som en del af samarbejdet, hvori også det Kongelige Bibliotek indgår, vil Statsbiblioteket og Sta-

tens Arkiver nærmere undersøge, hvilke kombinationer af bånd og harddiske som i næste omgang er optimale.

Arbejdet med sikker lagring kan synes overvældende, men man skal i den forbindelse erindre, at den fysiske bevaring af data er relativt lettere end den logiske bevaring, som indebærer omformning (konvertering) eller efterligning (emulering), for at man over tid kan forstå data og dermed bevare arkivalierne. ♦

Forfatteren er chefkonsulent ved Bevarings- og kassationsafdelingen, Rigsarkivet, Statens Arkiver.

Mere gang i den, færre besøg på læsesalene

Chr. R. Jansen

I Statens Arkivers Strategi 2015 hedder det ...*(det må)...* antages, at søgningen til læsesalene over de næste år vil ligge på ca. 60.000 besøg. På under en halv snes år er brugen af læsesalene på Rigsarkivet, landsarkiverne og Erhvervsarkivet faldet med en tredjedel, fra 95.000 besøg i 2000 til forventeligt 64.000 i 2007. Det betyder imidlertid ikke, som det vil fremgå nedenfor, at arkivernes materiale anvendes i mindre omfang end tidligere, tværtimod.

Tallene for besøg

I diagrammet Antal besøg på Statens Arkivers seks læsesale pr. år ses udviklingen fra årtusindskiftet frem til 2007 (første halvår af det nuværende år er fordoblet for at skabe sammenlignelige tal). Der er ikke noget at tage fejl af: alle har haft tilbagegang. Men nedgangen er forskellig. Med udgangspunkt i det år, hvor der i dette årtusinde var flest besøg på læsesalen, 2001, er faldet på Erhvervsarkivet i Århus størst med en tilbagegang på 53% frem til 2007, og derefter følger Rigsarkivet og Landsarkivet for Sønderjylland, hvor besøgstallet er reduceret med lidt over 37% i samme periode. Nedgangen har med 16% været mindst for Landsarkivet for Sjælland. Diagrammet viser også, at læsesalen her nu er den mest besøgte og har overhalet Rigsarkivets.

Forklaringer

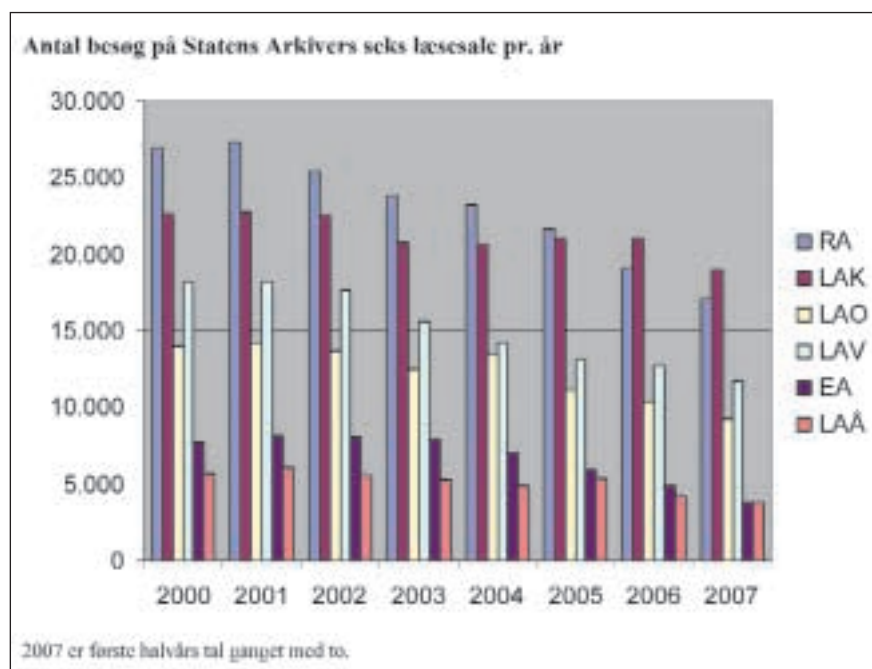
Forklaringerne på udviklingen er flere. De store besparelser, som Statens Arkiver blev pålagt i 2002, blev blandt mange andre ting udmøntet i lukningen af landsarkivernes læsesale på mandage. Rigsarkivets og Erhvervsarkivets læsesale lukkede ikke, idet dog Rigsarkivet reducerede åbningstiden med en time. Mandagslukningen var gældende fra januar 2003 til maj 2006, og selv om brugerne kunne flytte deres besøg til andre dage, var konsekvensen en nedgang i benyttelsen.

Når reduktionen på landsarkivet i København har været mindre,

hænger det uden tvivl sammen med, at lægdsrullerne er flyttet fra Rigsarkivet til landsarkivet på Jagtvejen, hvor de kan benyttes ved selvekspedition.

Bidragende til det betydelige fald for Erhvervsarkivets vedkommende kan være de nye studieordninger, hvor historiestuderende skal være færdige med deres specialer på et halvt år. Det giver ikke megen tid til søgningen og gennemgang af arkivalier.

Den nok væsentligste forklaring for udviklingen de seneste år er dog slægtsforskernes stigende internetbrug. Her tænkes der ikke på mormonernes www.familysearch.

org eller det forhold, at slægtsforskere lægger deres oplysninger ud på nettet, som andre så kan gøre brug af, men derimod på Statens Arkivers Dansk Demografisk Database og specielt på Arkivalieronline.dk.

Arbejdet med Dansk Demografisk Database begyndte så småt i 1992. Projektet er begyndt og siden fastholdt som et samarbejde mellem Dansk Data Arkiv i Odense og private slægtsforskere. Afskrifterne af især folketællinger, men også af andre strukturerede kildetyper bliver indtastet og lagt ud på internettet. Samtidig bliver færdige folketællinger udgivet som selvstændige cd-rommer.

I 2002–2003 blev de første danske kirkebøger og folketællinger tilgængelige på internettet som billeder på www.arkivalieronline.dk, og i oktober 2006 var samtlige kirke-

bøger frem til 1892 til rådighed for brugerne gratis og døgnet rundt. Mellem 2.000 og 4.000 søger oplysninger dagligt, og en tredjedel af disse er inde på Arkivalieronline i mere end en time. Det er selvfølgelig først og fremmest danskere, der søger, men på top-10 listen er bl.a. USA, Norge, Malaysia, Colombia, Sverige, Grønland og Frankrig. Diagrammet Læsesalsbesøg og tilmeldte Arkivalieronlinebrugere 2004–2007 viser tydeligt relationen mellem antallet af tilmeldte brugere på Arkivalieronline og den „almindelige“ læsesalsbenyttelse. Arkivalieronline er blevet Statens Arkivers største læsesal.

Sammenhængen mellem udviklingen i læsesalsbesøgende og Arkivalieronline ses i to tabeller. I september–oktober 2006 gennemførte Statens Arkiver en undersøgelse, hvor gæster på læsesalen

skulle besvare en række spørgsmål. De blev bl.a. spurgt, om de brugte Arkivalieronline, og som det ses, gjorde 52% det, mens 11% svarede benægtende (bemærk dog den store procentdel af uoplyste). I forhold til en tilsvarende undersøgelse i 2004 ses tydeligt den øgede benyttelse, tilmed altså af brugere, der besøgte læsesalen.

Gæsternes benyttelse af siderne med Arkivalieronline. Pct.

	SA 2006	SA 2004
1. Benyttelse	51,9	33,9
2. Ikke benyttelse	11,0	66,0
9. Uoplyst	37,0	0,1

I undersøgelsen fra 2006 blev der også spurgt, om læsesalene blev brugt mindre på grund af Arkivalieronline. Og svaret var et Ja for 17% vedkommende, mens 52% tilkendegav, at det ikke var tilfældet.

Mindre anvendelse af læsesale som følge af benyttelse af Arkivalieronline. Pct

	SA 2006
1. Ja	17,0
2. Nej	52,2
9. Uoplyst	30,8

Så ikke mindst med Arkivalieronline er der mere gang i benyttelsen af arkivalierne, selv om der er færre brugere på læsesalene. ♦

Forfatteren er landsarkiver ved Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg og overarkivar ved Erhvervsarkivet i Århus.

Nytt regionalt arkivsenter i Rogaland

■ Ullandhaugområdet, der det planlagde arkivsenteret skal byggjast.

Foto: Universitetet i Stavanger.

Det skal etablerast eit nytt regionalt arkivsenter i Rogaland. Følgjande institusjonar deltar i prosjektet: Statsarkivet i Stavanger, Interkommunalt Arkiv Rogaland, Byarkivet i Stavanger, Norsk Utvandrersenter, Norsk Lydarkiv og Rogaland Historie- og Ættesogelag. I tillegg ønskjer fleire organisasjonar innanfor kulturvernområdet tilknytning til senteret.

Det planlagde senteret skal halda til i eit nybygg på universitetsområdet i Stavanger. Så langt er det laga ein funksjonsanalyse og eit førebels romprogram.

Bygget er planlagt med eit bruttoareal på rundt 13.000 m². Magasinarealet vil utgjera rundt 5 500 m², dvs. ein magasinkapasitet på om lag 55.000 hyllemeter. I tillegg vil senteret ha gode publikumsretta

rom, som lesesal, rom for utstillingar, auditorium og møterom. Rogaland Historie- og Ættesogelag vil driva ein butikk i senteret for sal av historisk litteratur m.m.

Eit viktig mål for norsk arkivpolitikk er å etablere tunge faglege arkivinstitusjonar i regionane. Det er denne tenkinga som ligg til grunn for planane om å samle viktige arkivinstitusjonar og andre kulturbe-

Jean Philippe Caquet

Sigve Gramstad

varings- og kulturformidlingsinstitusjonar i eit regionalt arkivsenter i Rogaland.

Samlokaliseringa inneber at det meste av relevant historisk arkivmateriale som gjeld Rogaland vil finnast på ein stad. Det regionale arkivsenteret vil såleis utgjera eit kulturpolitisk tyngdepunkt i dokumentasjonen av Rogalands historie. Samlinga av ulike arkivfaglege miljø vil styrkja den faglege kompetansen for alle institusjonane i senteret. Det vil også gjera det enklare for brukarane, både fordi det meste av relevant materiale finst same stad, og fordi eit nybygg vil danna grunnlag for meir effektiv saksgang og betre tilrettelegging for publikum.

Statsarkivet i Stavanger har eit hovudansvar for dokumentasjon av norsk petroleumshistorie. Det har gjort det naturleg å sjå alt relevant arkivmateriale under eitt, uavhengig om det er statleg, kommunalt eller privat. Det har også gjort samarbeid på tvers av institusjonsgrenser naturleg og nødvendig. Det nye arkivsenteret vil danna eit svært godt grunnlag for ei vidareutvikling av arbeid basert på slik heilskapstenking.

Arbeidet så langt har vore konsentrert om kva for funksjonar senteret bør innehalda, utarbeiding av romprogram og kostnadsanalysar. I denne utgreiingsfasen samarbeider dei deltakande institusjonane med Statsbygg. I løpet av året vil det bli arbeidd ut ein presentasjon av prosjektet som skal danna grunnlag for politiske vedtak om bygging av senteret. ♦

Forfatteren er statsarkivar i Stavanger

Prosjektledelseskurs i Arkivverket

Kost-nytteanalyse, milepæler, prosjektdirektiv, teambuilding og Gantt-diagrammer... Ukjente begreper for de fleste i Arkivverket, men ikke nå lenger. Våren og sommeren 2007 ble det arrangert et kurs i prosjektledelse for flere av arkivverkets ansatte, deriblant undertegnede. Et sånt kurs har lenge vært etterspurt fra både ansatte og ledere, som ønsket en avklaring av roller og begreper ved prosjektarbeid. Spesielt med sikte på bevarings- og kassasjonsprosjekter som det blir stadig flere av. Det var stor interesse for kurset, og dessverre fikk ikke alle som ønsket å være med plass.

Kurset var på bestilling fra Kompetanseutvalget i Arkivverket. Man valgte å ta i bruk en ekstern kursleverandør, og den som ble valgt var Prosjektforum AS (foreleser var Jan Tormodsæter). Hovedsakelig fordi de var vant både til å jobbe med både små og statlige aktører. Kurset gikk over tre samlinger på to til tre dager hver, og ble avsluttet i september med en eksamen i prosjektledelse gjennom Høgskolen i Østfold. Det er første gangen man har et så stort kurs av en ekstern leverandør i arkivverket.

Det var en forutsetning for kurset at vi skulle gripe tak i et eksisterende prosjekt, så vi tok med oss våre egne. Arkivarer fra Stavanger

■ Tegning: Jean Philippe Caquet.

til Tromsø kom med prosjekter som omfattet alt fra NAV og Oljedirektoratet til Henrik Wergeland. Kurset var både lærerikt og gøy, og de fleste dro derfra med mange nye perspektiver på prosjektarbeid. Vi lærte oss å snekre sammen prosjektplaner, skape godt fungerende team og å bli bevisst på våre egenskaper som prosjektledere.

Kurset var vellykket. 16 personer var påmeldt og 16 gikk opp til eksamen. Alle bestod og fikk gode karakterer, så nå gjenstår det å se om teori kan omdannes til praksis. Første punkt på programmet er en prosjekthåndbok for hele Arkivverket, og den er allerede under utarbeiding. ♦

Forfatteren er arkivar ved Statsarkivet i Trondheim

Granater och knäckebröd

– Isvägen över Kvarken

17.2.1940–25.3.1940

■ Att hålla isvägen öppen krävde stora ansträngningar av dem som ansvarade för plogningen och av manskapet. Egentligen kan man inte tala om bara en väg, utan flera vägar som plogades upp parallellt. När vägen blev oframkomlig efter snöstorm eller högvatten var det lättare att ploga upp en ny väg bredvid den gamla. Viktor Alexander Nähls (1904–1968) har målat tavlor av isvägen. Viktor Nähls tjänstgjorde själv på isvägen, som hjälpkarl på plogbilar. Ägare av tavlan är Börje Orre.

Fotograf och bildtext: Per-Åke Könberg.

Arja Rantanen

Kvarken, det smalaste havsområdet mellan Sverige och Finland, är sedan gammalt känt som en snabb – men inte alltid trygg – trafikled. Under stränga vintrar kan det bildas ett bälte av fast is över Kvarken och denna isväg har spelat en roll i Finlands krigshistoria. Under Finska kriget 1809 marscherade ryska styrkor till Umeå över Kvarkens is och under Krimkriget på 1850-talet var vintertrafiken över Kvarken viktig för Finlands utrikeshandel, eftersom engelska krigsfartyg vid öppet vatten blockerade trafiken till finländska hamnar. Under första världskriget sökte sig unga män med ambitionen att utbilda sig till jägare på hemliga etappvägar över Kvarkens isar och därifrån vidare till Tyskland, särskilt vintern 1916. Under det finska vinterkriget som bröt ut 30.11.1939 kom isvägen över Kvarken att underlätta krigsmaterieltransporterna till Finland.

Isvägen över Kvarken

Utställningen om isvägen över Kvarken har kommit till som ett samarbetsprojekt mellan Vasabon Rauno Grönbacka och Vasa landsarkiv. Utställningen var öppen i Vasa landsarkiv 2006 och i april 2007 hade Vasa landsarkiv äran – över Kvarken med båt – att frambringa utställningen till Härnösands landsarkiv. Utställningen bygger på officiella dokument, närmast från finska Krigsarkivet och fotografier från olika privata arkiv. Utställningen belyser såväl de finländska och svenska myndigheternas arbete för upprättandet och underhållet av isvägen som privatpersonernas insatser i en dryg månads tid under sträng vinterkyla.

Utställningen i Härnösands landsarkiv är ett samarbetsprojekt mellan privatpersoner och arkivmyndigheter i Sverige och Finland och det samma kan sägas om isvä-

gen över Kvarken. Efter att myndigheter i Sverige och Finland i januari 1940 hade beslutat att upprätta vintervägen från Vasa via Björkö till Holmsund och Umeå gavs finländaren Valter Gräsbeck till uppgift att övervaka och leda trafiken. Vägingenjör Torsten Nordström fick i uppdrag att öppna den ”Gräsbeckska vägen”. Svenskarna skulle ploga en sträcka på 25 km, från Holmsund till Holmögadd, och finländarna därifrån vidare till Vasa. Hela vägen blev ca 120 km lång. Svenska lastbilsägare beräknade att de kunde skaffa fram 100 lastbilar om dagen, chaufförer skulle skaffas fram även från Finland. Faran för flyganfall gjorde att trafiken skulle ske nattetid. Den 17.2.1940 kom det sista flygangreppet på Vasa. Redan samma natt körde de första svenska lastbilarna över Kvarken. Inte förrän efter fredsslutet 1940 fick tidningarna i Sverige och Finland offentliggöra information om att det under vinterkriget upprätthållits en plogad isväg över Kvarken.

Isvägens betydelse

Merparten av isvägstransporterna bestod av militär utrustning och vapen. Enligt krigsdagboken på Björkö bevakningsområde anlände sammanlagt 828 lastbilar och 20 personbilar från Umeå till Vasa under tiden 17.2–18.3.1940. Det verkliga antalet är dock något större, eftersom Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och skyddskårens bilar inte antecknades i rapporterna. Forsvarsministeriets förmedlingsbyrå uppskattade 9.4.1940 den totala omfattningen av isvägstransporterna till Vasa till ca 1700–1800 ton. På återfärden över Kvarken hade svenskarna med sig 1121 ton cellulosa och papper. Även civilbefolkningen fick hjälp via isvägen. Centrala Finlandshjälpen i

Sverige sände 27 lastbilar med ca 75 ton mat- och klädhjälp till Vasa. Även Finlands Folkhjälp och Finlands Röda Kors fick hjälpsändningar via isvägen.

De godsmängder man hoppats kunna transportera över isvägen nådde man inte upp till. Men isvägen innebar att försvaret fick igenom viktiga transporter. I sista minuten hann man frakta över två typer av ammunition som redan tagit slut i depåerna. Också leveranserna av de viktiga pansarvärnskanonerna gick snabbare över isvägen. På bara tre dygn transporterades 20 kanoner från Trondheim till Tavastehus. Frakten via Haparanda skulle ha tagit minst åtta dygn. De tyngsta fältkanoner som fraktades över isen var 84 K 18 från England med en vikt på 1518 kg.

En bedrift utan motstycke i isvägstrafikens historia

Samtidigt som Finland som nation kämpade för sin existens avslutades en bedrift utan motstycke i isvägstrafikens långa historia. I rådande hotfulla läge kom den gamla förbindelsevägen att förena människor på båda sidor om Bottniska viken till en gemensam insats. En person, föraren på svenska vägverkets plogbil A. Högdahl fick offra sitt liv för Finlands sak. Han drunknade när hans bil sjönk genom isen 13.2.1940. Också andra bilar sjönk genom isen och ibland förlorade man lasten, men inga andra personskador skedde.

I Vasa avtäcktes år 2000 och i Holmsund år 2005 ett minnesmärke över isvägen. Genom minnesmärkena, som rests på krigsveteranernas initiativ, bevaras minnet av isvägen 1940 för kommande generationer. ♦

Skribenten är landsarkivarie vid Vasa landsarkiv, Finland.

■ Eva Carron, chef för natur- och kulturavdelningen på länsstyrelsen i Västernorrlands län, och Olav Jern, landskapsdirektör för Österbottens förbund, förrättade invigningen genom att knyta ihop sidenband i de svenska och finska färgerna. Karta över Kvarken med de svenska och finska kusterna i bakgrunden. Fotograf och bildtext: Per-Åke Könberg.

Invigning av utställningen om isvägen över Kvarken på landsarkivet i Härnösand

Den 20 april 2007 invigdes utställningen om isvägen över Kvarken på landsarkivet i Härnösand. Arrangemangen började redan klockan 10.00 på förmiddagen med ett miniseminarium kring de svensk-finska kontakterna. Tom Juslin, journalist på Västerbottens-Kuriren, inledde med en intressant tillbakablick på de historiska banden över Kvarken, såväl släktband som näringsverksamhet. Eric Björklund, som skrivit flera böcker om trafiken under andra världskriget, berättade på seminariet om de dramatiska händelserna under krigsåren. Han hade också med sig en skärmutställning om Kvarkentrafiken som tagits fram av Sveriges Åkeriföretag.

Landskapsdirektören för Öster-

bottens förbund Olav Jern var inbjuden att förrätta invigningen tillsammans med chefen för kultur- och naturavdelningen på länsstyrelsen i Västernorrlands län Eva Carron. En kartbild över Kvarken var försedd med sidenband i de finska respektive svenska färgerna och de knöts ihop som symbol för transporter över isen och de starka banden mellan nationerna. Medverkade vid invigningen gjorde även landsarkivarierna Arja Rantanen och Carina Strömberg från landsarkiven i Vasa respektive Härnösand. Efter en lunch för inbjudna gäster och medverkande personal vidtog rundvandring i landsarkivet.

Överinspektör Sari Vähämäki från Vasa landsarkiv berättade för personalen och de inbjudna gästerna om utställningens tillkomst och de dokument och föremål som vi-

sas. Förutom det som medtogs från Vasa kompletterades utställningen med föremål från Hemsö fästning (numera museum) utanför Härnösand. Från landsarkivet i Härnösand var arkivarie Ingela Hansson den som höll i alla arrangemang och förberedelsearbeten för utställningen. Tillsammans med Arja och Sari ordnade bokbindare Sven-Eric Blom snabbt och professionellt uppsättning av utställningen.

Tiden stod alldeles stilla

Ett starkt ögonblick var när sönerna till två av de män som deltog i trafiken möttes för första gången. Roy Jacobsson var en av chaufförerna då en konvoj bestående av 64 lastbilar körde fast i snön och is-sörjan mitt ute på Kvarken den 12 mars 1940. Den som ledde den svenska militärpatrullen som sändes ut för att undsätta de nödställda var furir Folke Stenbom. Plogbilarna fastnade också i snön och till sist återstod inte något annat än att ta sig fram till fots, en plågsam vandring i snöstormen de 13 kilometrarna till Holmögadd. Till invigningen var Roy Jacobssons son Bruno och Folke Stenboms son Hans inbjudna. Deras fäder möttes för snart 70 år sedan under dramatiska omständigheter och ovetande om varandra hade de nu tackat ja till att närvara vid invigningen av utställningen. De två möttes och insåg att deras fäder kämpat tillsammans den kritiska ovädernatten och tiden stod för en stund alldeles stilla i landsarkivets föreläsningssal.

Manifestera samhörigheten

Utställningen om isvägen har fått manifestera samhörigheten mellan oss som lever och arbetar på var sin sida om Kvarken. Vi har många historiska händelser gemensamma

■ Fem glada personer. Landskapsdirektör Olav Jern flankeras av från vänster Sari Vähämäki, Arja Rantanen, Carina Strömberg och Ingela Hansson. Fotograf och bildtext: Per-Åke Könberg.

och i våra arkiv kan vi finna åtskilliga bevis på detta. Landsarkiven i Vasa och Härnösand har genom samarbetet kunnat utbyta kunskaper och vänskapliga kontakter. Inom kort ska en ny transport gå över Kvarken, denna gång för att

återlämna dokumenten och föremålen som vittnat om krigets hårda vardag men också om solidariteten mellan folken. ♦

Skribenten är landsarkivarie i Härnösand, Sverige.

Fotnot

Eric Björklund har bl.a. skrivit böckerna Kvarkentrafiken, Petsamotrafiken och Tysktrafiken, samtliga utgivna på Svenska Åkeriförlaget, Danderyd.

Nordisk rigsarkivarmøde i Island

Ólafur Ásgeirsson

De nordiske rigsarkivarer mødtes i den østlige del af Island i august-måned. Forskellige fælles projekter og arrangementer blev diskuteret. Blandt andet blev det konstateret høj tilfredshed med Nordisk Arkivnyt, at det i udseende præsenterer sig smukt og er værd at fremhæve. Der var også tilfredshed med at bladet udkommer til tiden og opfylder derfor sit aktualitetsformål.

Man kunne dog tage en vis modernisering til overvejelse med hensyn til yngre læsere.

Nordisk Arkivakademi kom til diskussion og man var enige om de allerede fastlagte rammer, blandt andet at der skal afholdes to seminarer om året og at hvert land kan sende indtil 5 deltagere. Programmet for de kommende år drøftedes og blev fastlagt efterfølgende: I efteråret i Finland holdes seminar om privatarkiver. Om foråret 2008 holdes seminar og Bava-

ring og kassation men om efteråret et seminar om magasinbygning. Begge to i Danmark. Seminar om arkivuddannelse holdes i forårets Norge.

Til sidst skal nævnes at Nordiske Arkivdage skal holdes i Trondheim og er forberedelser igang. Følgende emner blev diskuteret som mulige temaer for gruppearbejde: Bevaring og kassation, privatarkiver, arkivuddannelse, digitalisering og vestnordisk arkivudvikling. ♦

Arkivernes Dag i 2007

Det fælles nordiske arrangement Arkivernes Dag blev afholdt for syvende gang den 10. november.
Se også www.arkivdag.nu.

Arkivens Dag i Finland

Christina Forssell

I år firades Arkivens dag i Finland undantagsvis redan den 1.11.2007. Datumet var inte bindande men av flera orsaker valde många att förlägga firandet till denna tidpunkt. Arkivens dag kunde sålunda också på ett naturligt sätt anknytas till Arkivföreningens traditionella höstseminarium, som sedan länge arrangerats den första fredagen i november. I år var temat för Arkivens dag gemensamt för hela Norden. Man hade redan på de nordiska arkivdagarna i Uppsala år 2006 kommit överens om att temat följande år skulle vara *Människan i arkivet*. Temat var brett och kunde tolkas på många sätt.

Huvudprogrammet i Helsingfors var den ljudpanel under rubriken *Människans röst i Helsingfors* som arrangerades i Päivälehti-museets utrymmen av ett flertal arkiv. För arrangemanget stod Arbetararkivet, Centralarkivet för bildkonst, Finska Litteratursällskapets folk-

minnesarkiv och litteraturarkiv, Folkets arkiv, Forskningscentralen för de inhemska språken, Päivälehti-arkisto, Suomen Jazz & Pop Arkisto [finska jazz & poparkivet] och Svenska litteratursällskapets språkarkiv. Under kvällen fick publiken lyssna på ett antal ljudinspelningar från olika arkiv. Man kunde bl.a. få höra hur Helsingforsslangen lät för 50 år sedan, hur finländska schlagerartister sjöng på 1950-talet, hur författare och konstnärer beskrev den skapande processen, hur barn rabblade ramor och vad arbetarna i Helsingfors berättade om sin vardag på 1920-talet. Ljudpanelen bestod av ett antal experter på området: ordförande var docent Pekka Gronow och medlemmar journalisten Minna Lindgren, musikern Jussi Raittinen, docent Camilla Wide och specialforskare Raija Majamaa. Ljudproven spelades upp för publiken och panelen varefter panelens

medlemmar kommenterade och analyserade ljudproven. Evenemanget var mycket välbesökt och publiken lyssnade med stort intresse på bandinspelningarna och panelmedlemmarnas analyser. Evenemanget anknöt också till Arkivföreningens seminarium, som hölls följande dag kring temat *hörbara arkiv*. Med båda dessa evenemang ville man betona vikten av att ljudbanden bevaras för framtiden och att digitaliseringen av dem sker relativt snabbt. Enligt experter försämrar ljud som spelats in på magnetband med tiden och för att rädda ljudproven krävs digitalisering.

På redan hävdvunnet vis offentliggjordes i samband med Arkivens dag för fjärde året i rad *Årets arkivgärning* under arkivföreningens höstseminarium inför en talrik publik. Arbetsgruppen kring Arkivens dag, som introducerat valet av Årets arkivgärning år 2004 mottog

■ Den uppmärksamma publiken tar del av prov på människans röst i Helsingfors.

ett tiotal välmotiverade förslag på personer och organisationer, som utfört ett viktigt arbete inom arkivfältet. Efter noggrant övervägande kom arbetsgruppen överens om följande (man beslutade att utöver Årets arkivgärning avge två hedersomnämningen):

Priset för Årets arkivgärning gick till det *undervisningsprogram i arkivstudier* som yrkeshögskolan i S:t Michel ordnar inom linjen för tradenomutbildning. Studierna på 90 studieveckor inriktar sig på undervisning i elektronisk dokumentförvaltning. Målet är att ge studerandena färdigheter att delta i elektronisk ärendehantering och elektroniska arkiveringsprocesser. Arbetsgruppen ville särskilt ge erkännande åt den grupp som utvecklat undervisningen i elektronisk arkivering. Priset mottogs av yrkeshögskolans representanter, som inför seminariets publik betonade vikten av dylik uppmuntran för det fortsatta arbetet.

Det första hedersomnämmandet gick till *Jyväskylän universitets institu-*

tion för litteratur, som gjort en betydelsefull donation till Finska Litteratursällskapet. Donationen innehöll författarintervjuer gjorda av studeranden och forskare under 1970–1990-talen. Bland intervjuoffren finns t.ex. ett antal kända författare från Mellersta Finland, såsom Marko Tapio, Harri Tapper och Irja Virtanen. Ljudbanden inkluderade även upptagningar från litterära evenemang och föreläsningar. Sammanlagt innehåller banden ljudupptagningar på 200 timmar; de är avsedda för forskarbruk.

Det andra hedersomnämmandet fick PM *Pekka Henttonen*, som i höst disputerat vid Tammerfors universitet med avhandlingen *Records, rules and speech acts – Archival principles and preservation acts*. Avhandlingen är den andra doktorsavhandlingen i Finland inom arkivsektorn. I sin avhandling granskar Henttonen dokumenten och principerna för förvaring av dem ur ett språkligt perspektiv utgående från John R. Searles tankar.

Utöver de ovan relaterade evenemangen bidrog flera andra arkiv på olika håll i landet till firandet av Arkivens dag. En del evenemang har inte ännu då detta skrivs ägt rum eftersom det står arkiven fritt att välja lämplig tidpunkt. Till programinslagen hör som vanligt utställningar, rundturer, seminarier, föreläsningar m.m. Landsarkiven, Näringslivets centralarkiv, Lantmäteriverkets arkiv, arkivet vid Sibeliusmuseet, Vasa stadsarkiv m.fl. har slutit upp kring firandet av Arkivens dag. Besökarsiffror från dessa arkiv finns inte ännu att tillgå. – Ljudpanelen i Helsingfors var synnerligen populär och lockade långt över 100 åhörare. Temat "röster i arkiven" visade sig vara ett lyckat val. Genom att lyfta fram ljudbanden fästes uppmärksamheten vid en ny och viktig infallsvinkel, som inte så ofta behandlats i arkivsammanhang. ♦

Skribenten är överinspektör vid Riksarkivet

Arkivens dag i Sverige

■ Ingrid Eriksson Karth i arkivshopen på Riksarkivet i Marieberg.

Foto: Svante Wallius

Arkivens dag firades i hela landet med temat "Människan i arkivet". På vissa orter anknöt man till att det är Linné-år med att ha trädgårdstema. "Odlingar, parker och trädgårdar" var årets tema i Sundsvall och på flera platser. Det bjöds föreläsningar och möjlighet att se fina arrangemang inför jul gjorda av floristelever.

Gemensamma arrangemang

På Västerbottens museum hade Umeås arkiv ett gemensamt arrangemang med föreläsningar, släktforskarhjälp och möjlighet att titta i fotoarkivet. Gemensamma program är populära. Arkiven i Uppsala hade det på Stadsbiblioteket med möjlighet att besöka både Stadsarkivet och Folkrelsearkivet som finns i samma hus som biblioteket. Det bjöds föredrag om hur flickan Anna hade det när hon växte upp på 1400-talet. Carl Henrik Carlsson, fil.dr och redaktör på Svensk biografiskt lexikon, pratade

■ Jan Brunius, Anna Fornäs och Gunilla Björkvall (med vita vantar) förevisar medeltida pergamentomslag på Riksarkivet i Marieberg. Foto: Svante Wallius

om hur han fann sina östjudiska rötter.

Kaffe

I Jämtland var det både Arkivens dag och Arkivens natt med arkivgrotta, barnverkstad, pappslöjd och arkivcafé med bakverk bakade av arkivmänniskor. Det bjöds på Kerstins blåbärskaka.

På Sveriges Järnvägmuseum i

Gävle kunde man leta efter gamla släktingar som arbetat på SJ och se utställningen "Järnvägens kvinnor och män i arbete". Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek i Grängesberg visade arkivmaterial om Amalthea, Joe Hill och Vietnam.

Arninges första Arkivens dag

På Riksarkivet i Marieberg räknades in knappt 200 personer. Förutom de populära guidade turerna i Berget, kunde besökarna lyssna på föredrag bl.a. om häxor. Det fanns arkivshop, och det var extra öppet i forskarsal och forskarexpedition samt framtagning av handlingar. Riksarkivet i Arninge hade öppet på Arkivens dag för första gången. Det blev stor succé med 100 nöjda besökare. Till Krigsarkivet lockades ovanligt mycket folk i år. 184 personer räknades in. Publikmagnet var historikern och författaren Christopher O'Regan. Nyhet i år var guidade visningar.

I Vetlanda presenterade Lannaskede Hembygdsförening människor som levat och bott i socknen. Den som besökte Malmö Stadsarkiv fick höra föredrag om de anställda som byggde fartyg på Kockums. Stadshuset i Vimmerby hade 400 besökare. Arkivväskan om Matilda presenterades. Eftersom det är 100 år sedan Astrid Lindgren föddes i år firade Vimmerby kommunarkiv genom en utställning om vilket Lindgren-material som förvaras i arkiven.

Snö

Visby kommunarkiv hade 100 besökare trots snö. Många ville se arkivmagasinen en sista gång innan arkivet flyttar till nya lokaler. En lyckad Arkivens dag. ♦

Eiríkur G. Guðmundsson

Arkivernes dag i Island

■ Gæster kunne vælge imellem 6 foredrag på åbent hus i Nationalarkivet.

Foto: Benedikt Jónsson.

I Island blev den nordiske arkivdag afviklet omtrent som tidligere. Halvdelen af arkiverne deltog i den fælles web og en fem af dem havde åbent hus. Hovedvægten blev lagt på at præsentere arkivalier, som enten omfatter hele den islandske nation, en stor del af den, beboerne i en kommune eller andre grupper som landmænd, skatteydere osv. Folketællinger, kirkebøger, valglistes og beboerregistre er eksempler på sådanne dokumenter.

Arkivdagsweb'en

Den islandske web for Arkivernes dag blev under Islands Nationalarkivs og Reykjavik Stadsarkivs ledelse fornyet i henhold til årets tema mennesket i arkivet, se www.skjaladagur.is. Her præsenteredes med billeder og tekster/forklaringer mange kilder, som specielt anskueliggør enkeltpersoners historie. Desuden offentliggøres der her for første gang på nettet et register

over privatarkiver, som opbevares i arkiverne. Webben fik denne gang langt færre besøg end de sidste år.

Åbent hus

Fem arkiver havde åbent hus lørdag den 10. november. Det var regionalarkiverne i Borgarnes og på Vestmannaøerne. Østfjordenes amtsarkiv i Egilsstaðir havde åbent om søndagen. Islands Nationalarkiv og Reykjavik Stadsarkiv havde arrangeret et fælles program i Nationalarkivets lokaler. Her blev der vist originaldokumenter samt multimediepræsentation om folketællingen i 1703. Der blev holdt seks korte forelæsninger, som hovedsageligt viste, hvordan det er muligt at anskueliggøre personhistorier ved undersøgelser af bestemte arkivaliegrupper. Gæsterne blev så tilbudt rundvisning i arkiverne, hvilket der var udbredt tilfredshed med. Der kom næsten 100 gæster. En historieforening og to slægts-

■ Oddur Helgson slægtsforsker finder gæsters slægt i sin computer.

Foto: Benedikt Jónsson.

forskningsforeninger præsenterede deres arbejde. Både børn og voksne kunne deltage i en gættekonkurrence og få forfriskninger. Det er personalets vurdering, at åbent hus arrangeret denne gang blev afviklet meget fint. ♦

Arkivernes Dag i Danmark

■ En gammel kending på arkivet har medbragt en sjælden gæst: Sin kone. Arkivernes Dag giver lejlighed til at genopfriske gamle relationer og knytte nye bånd mellem arkiver og brugere. Foto: Lissi Jensen, Historiens Hus – Ringsted Museum og Arkiv.

10. november var som sædvanligt Arkivernes Dag. Man må sige, at denne nordiske event har været ramt af svære problemer de sidste år. I Danmark har vi som bekendt set et brud mellem de professionelt drevne og de frivilligt drevne arkiver, der nu befinder sig i separate landsorganisationer. Dialogen har haft svære vilkår, mens vi alle har forsøgt at profilere os efter hver vores styrker. Forhåbentlig er bruddet efterhånden så meget på afstand, at vi til næste år vil se et samarbejde mellem SLA og ODA omkring Arkivernes Dag.

Det nordiske samarbejde har absolut ikke været plaget af samarbejdsproblemer, tværtimod. Men andre omstændigheder har gjort, at PR-arbejdet omkring Arkivernes Dag er kommet sent op at stå. Der var tekniske problemer omkring

■ Alle aldersklasser er velkomne til Arkivernes Dag. Foto: Lissi Jensen, Historiens Hus – Ringsted Museum og Arkiv.

adgangen til det fælles website, og derefter problemer omkring overførsel af de data, der lå på det oprindelige site til det nye site. Og endelig blev den norske webmaster ramt af sygdom, der forsinkede lanceringen. Det er bemærkelsesværdigt, at det på trods af alle pro-

blemer er lykkedes at skabe et meget fint tilbud, nemlig en oversigt over demografiske databaser og ressourcer, så det nu er blevet meget nemmere at finde Mennesket i Arkivet, som årets tema var.

Ude på arkiverne blev der som sædvanligt skabt et væld af spændende aktiviteter. I Danmark har 2007 været Industriklutrens År, og i den anledning blev der åbnet flere industri-udstillinger på arkiverne, ligesom ODA-arkiverne promoverede Dansk Folkemindesamlings store digitale indsamling af forestillinger om lokale og regionale forskelle. SLA-arkiverne holdt mange steder åbent hus med håbet om at kapre nye frivillige til at føre arkiverne videre. Statens Arkiver relancerede en webudstilling om Københavns bombardement 1807. Man kan godt som lokalt arkiv ærgre sig lidt over, at landets største arkiver (de statslige), ikke ønsker at bakke op om dette tiltag, der kommer alle arkivers image til gode.

Jeg håber, at der bliver lejlighed til at drøfte, hvordan vi løfter Arkivernes Dag inden næste års arrangementer. Vi har endnu ikke samlet statistik-tallene ind, men fra mit lokale hjørne af verden, Ringsted på Midsjælland i Danmark, ser det ud til, at vi i mindre og mindre grad formår at tiltrække brugerne – som vel er gæster, netop denne dag. Måske er tiden inde til at revolutionere konceptet? I England har de „Archive Awareness Campaign“ hele 2007. Gode erfaringer fra den anden side vandt kunne måske indhentes? ♦

Skribenten er cand.comm og arkivleder i Historiens Hus – Ringsted Museum og Arkiv

Maria Press

Arkivenes dag i Norge

I Norge gikk det statlige arkivverket litt for halv maskin på dette årets arkivdag. Grunnet dårlig økonomi, som har tvunget frem sparetiltak landet over, valgte to statsarkiv å ikke arrangere Arkivenes dag, og de som gjennomførte dagen måtte holde seg til lavbudsjettarrangementer. Men ikke desto mindre resulterte det i hyggelige og vellykkede tilstelninger, med mange besøkere. Arkivdagen ble også feiret av kommunale, fylkeskommunale og private arkiv rundt om i landet. Statsarkivet i Trondheim som har flyttet inn i et nytt arkivsenter, arrangerte dagen i fellesskap med sine tre nye samarbeidspartnere. Og det var tydelig at et arkivsenter trekker større publikum enn et lite statsarkiv. 150 personer møtte opp, og det er langt flere besøkere enn statsarkivet har hatt tidligere. Temaet var „folk på Lademoen“ – en arbeiderbydel som vokste frem under 1800-tallets andre halvdel. Det ble utstilling og slideshow med gamle bilder fra Byarkivets og Universitetsbibliotekets samlinger, foredrag om personopplysninger i arkivene, og om livet på Lademoen. Under det siste foredraget oppsto livlige diskusjoner mellom deltakerne om hvordan det egentlig hadde vært å bo i bydelen. Også i Stavanger samarbeidet statsarkivet med kommunale og private arkiv om arkivdagen. Statsarkivet i Kristiansand samarbeidet med samboeren IKAVA, og passet på å lansere sitt nye navn – Arkivsenter Sør.

I Riksarkivbygningen handlet arkivdagen om rettsarkiver. Utstillingen „Retten er satt“ kunne beskes, og det ble holdt foredrag om arbeidsrettssaker på 1700-tallet og

■ Lars Nygård i Riksarkivet viste hvordan man søker i Digitalarkivet.

Foto: Jon Barstad.

■ De som besøkte arkivsenteret i Trondheim fikk med seg en tur i den gamle ubåtbunkerens torpedogang.

Foto: Jan Harald Berg.

trolldomssaker i tidlig nytid for å nevne noe. Her ble det også kurs i gammel håndskrift. Statsarkivet i Hamar markerte sitt 90-årsjubileum på Arkivenes dag, bl.a. med utstillingen „Innlandets skattkiste“.

Deretter ble det foredrag om statsarkivet gjennom 90 år. Statsarkivet i Bergen hadde bl.a. en stand om digitalt kildemateriale på Bergens Sjøfartsmuseums „Maritime Familiedager“.

Mange arkiv rundt om i landet benyttet sjansen til å slå et slag for slektsforskning på arkivdagen, mange i samarbeid med DIS. Det ble også holdt foredrag om enkelte menneskeskjebner – om sjømenn, kvinner og hverdagsliv – ofte basert på privatarkiver. Aust-Agder kulturhistoriske senter satset på inn- og utvandring og oppfordret folk til å ta med egne bilder til arkivet for skanning. Og her fremførte noen skolelever også musikal! Nye innslag på Arkivenes dag ellers dette året var allsang, diktlesning og monologer – alt relatert til arkiv! ♦

Det internationale heraldiske akademi

Nils G. Bartholdy

L'Académie internationale d'héraldique blev stiftet i 1949 for at fremme samarbejdet mellem heraldikere med videnskabelige og kunstneriske kompetencer. Akademiet består af højst 75 egentlige medlemmer, „académiciens“, og optager desuden associerede medlemmer. Initiativet til akademiets stiftelse blev taget af franske eller franskorienterede heraldikere, og dets virke er den dag i dag stærkt præget af franske holdninger og sædvaner. Fransk er heraldikkens klassiske sprog, idet terminologien og den koncise måde at beskrive et våben på verbalt, den såkaldte blasonering, siden middelalderen i afgørende grad har været præget af fransk sprogbrug. Også det engelske blasoneringssprog har tydelige franske træk.

Siden 1978 har akademiet regelmæssigt afholdt internationale heraldiske kollokvier, hvor en kvalificeret fagkreds koncentrerer sig om et bestemt tema. I september 2007 fandt det 15. kollokvium sted i den nordvesttyske by Xanten, hvor emnet var „les signes d'autorité en héraldique“, d. v. s. de elementer, der i eller omkring et vå-

■ Christian IVs krone, gengivet efter bogen *Christian IVs verden* (1988).

benskjold er udtryk for verdslig eller gejstlig magt og myndighed eller hierarki, forhold til en hersker, et nådestegn o. lign. Arkivar, seniorforsker Nils G. Bartholdy holdt et foredrag om Danmarks kongelige kroner fra middelalderen til nu-

tiden, et emne han også beskæftiger sig med til hverdag i Rigsarkivet. Til slut fortalte han, hvordan den særlige krone for kongeriget Island blev til i 1919, og viste lidt kendte billeder, der var formidlet af Eiríkur G. Guðmundsson. Ambas-

■ Islands kongekrone tegnet af Rikharður Jónsson 1918.

Foto: Eiríkur G. Guðmundsson

sadør Lars Tangeraas, der behandler sager om det norske rigsvåben, holdt foredrag om den norske kongekrone. Blandt de nordiske deltagere var også den svenske statsheraldiker Henrik Klackenborg, Riksarkivets heraldiske tegner Vladimir Sagerlund, den tidligere svenske statsheraldiker Clara Nevéus, den danske kgl. våbenmaler Ronny Andersen m. fl.

På akademiets generalforsamling meddelte den tyske arkivar og professor Rolf Nagel, at han ønskede at fratræde som akademiets præsident. Som ny præsident valgtes den hidtidige generalsekretær Michel Popoff, der har været leder af mønt- og medaljekabinetet i Bibliothèque nationale i Paris. Ny generalsekretær blev Claire Boudreau, der for nylig blev udnævnt til Chief Herald of Canada. Nils G. Bartholdy blev 1. vicepræsident. ♦

Forfatteren er arkivar og seniorforsker ved Rigsarkivet, København.

Gröna arkiv – med Linnés ögon och andras

Årsbok för Riksarkivet och landsarkiven 2007.

Redaktör Kerstin Abukhanfusa.

Östervåla 2007.

263 sidor.

ISSN 1103-8233.

ISBN 978-88366-76-4.

Enligt förordet vill man med årets upplaga av årsboken spegla spåren och traditionerna från Linné och hans forskning och visa hans påverkan på dagens park- och trädgårdsanläggningar och miljövard. Vad är då arvet från Linné? Hur ska man undervisa om natur och växtlighet?

Skolträdgården

Linnés undervisningsmetod var att iakttä och tolka växtlivet på plats, i stället för att teoretiskt lära in sådana kunskaper. I den första folkskolestadgan (1842), står att ett stycke land skulle ställas i ordning att brukas av skolläraren privat samt för undervisning i trädgårdsskötsel för att eleverna med tiden härigenom kunde bedriva husbehovsodling. En ny aspekt på trädgårdsodling tillkom genom den reformpedagogiska rörelsen under sent 1800-tal och tidigt 1900-tal beträffande barnens lärande om trädgårdsodling. Syftet var att väcka barnens kärlek till naturen och fosterlandet. Detta och mer därtill kan man läsa om i Petter Åkerbloms bidrag Skolträdgården.

Linnés skånska resa 1749 med kommenterande tillägg

Carl Hallenborg var lagman och samtida med Linné. Han har författat ett kommenterande komplet-

Kate Gebele

Gröna arkiv

– med Linnés ögon och andras

ment till reseberättelsen från den Skånska resan. Härigenom kan man konstatera att även om Linné var en skicklig iakttagare med förmåga att skriftligt skildra vad han sett i en snabb och sammanfattande stil, så kunde just snabbheten, ibland leda till förhastade slutsatser. Nu hör det till saken att Linné var ytterligt känslig för kritik, vilket hans samtida var väl medvetna om. Därför verkar det otroligt att Hallenborg planerat att offentligt kritisera Linnés reseberättelse. Men i Hallenborgs komplement får man korrekta uppgifter om såväl ortsnamn som personnamn, noggrannheten i notiser om enskildheter har säkerligen krävt många kontroller. Mer om Carl Hallenborg återfinns i Carl Hallenborg och Linnés berättelse från Skånska resan 1749 av Jan Dahlin & Annika Tergius.

Sällskapet De Badande Wännernas Botaniska trädgård i Visby

Denna trädgård har blivit utsedd till en av fjorton "jubileumsträdgårdar" som ska representera den svenska trädgårdskonsten. Bengt Rosén påpekar att trädgården inte endast visar trädgårds- och lokalhistoria, utan även lämnar tänkbara samband om växternas ursprungshistoria. Devisen Sällskapet De Badande Wännerna formulerade vid tillblivelsen 1814, gick ut på att göra praktiska insatser för det allmännas bästa, slå vakt om Visby stads gammaldags unika skönhet, att ge stöd åt humanitär och kulturell verksamhet, samt ett sunt friluftsliv. Den botaniska trädgården i Visby exemplifierar devisen.

Linné och tobaken

Tobakstillverkning var en viktig inkomstkälla i den svenska ekonomin under 1700-talet, får vi lära oss av Inga Junhem i "När tobaken färgade Stockholm grönt." – om en 250-årig odlartradition. Fredrik I önskade genom sitt dekret 1724 att alla städer utom de nordligast belägna, skulle upplåta mark för odling av tobak. Härigenom skulle Sverige bli självförsörjande på tobak inom 4 år. 1746 gjorde Linné sin Västgötaresa och såg då Jonas Alströmers odlingar från 1725. Linné beskriver ingående vad man bör

tänka på för att få en god tobaksskörd. I en nyutgåva av Linnés Västgötaresa, påpekas att Linné var vida mer intresserad av tobaken än av potatisen, vars betydelse han då ännu inte förstod.

Statens Järnvägar och planteringarna

Charlotte Lagerberg Fogelberg & Fredrik Fogelberg har skrivit om Statens Järnvägar (SJ) och trädgårdskonsten. De påpekar att SJ redan från början lät anlägga planteringar både av estetiska och praktiska skäl runt stationerna och längs banorna. Trädgårdar anlades således vid alla stationer, boställen och barnvaktstugor. Häckar planterades längs banan för att skydda mot snö och omgivningen från gnistor från ångloken. Träd i stationsparkerna hjälpte till att beskydda stationerna vid bränder. SJ:s personal uppmuntrade att odla matnyttiga växter vid sina barnvaktstugor. En intressant upplysning är att det sägs att koloniträdgårdsrörelsen emanerar ur utarrenderandet av odlingslotter invid järnvägen.

Ängs- och hagmarker

"I de ljusa fläckarna- något om motsättningar inom naturvården som de speglas i arkiven", utvecklar Nina Linder, vad motsättningarna beror på. De olika intressegrup-

pernas åsikter, inriktas på olika saker. Kulturlandskapet ställs mot lönsamhet. Jordskogsbrukets rationalisering och mekanisering, påverkade i hög grad Svenska Turistföreningens strävanden att se till att människors verksamhet bedrivs efter naturens givna förutsättningar. Ängs- och hagmarkerna har diskuterats under hela 1900-talet. Efter att de halverats till antalet, har Sveriges EU-inträde medfört att lantbrukarna fått bidrag för att vårda just ängs- och hagmarker. I Svenska Naturskyddsföreningens arkiv finns det bästa och det mesta om man vill ha fördjupad kunskap om hur man bevarar ängar och haggar. Avslutningsvis, konstaterar Nina Linder att Svenska Naturvårdsföreningen och Svenska Turistföreningen bägge anser att naturen bara ska påverkas, när det är absolut nödvändigt, men när det handlar om betraktandet av naturen som tillgång skiljer sig organisationernas ställningstaganden totalt. ♦

Skribenten är arkivarie

Adelskap forplikter

– festskrift til Tor Ragnar Weidling

Adelskap forplikter. Festskrift til Tor Ragnar Weidling på 50-årsdagen 9. august 2007.

Are S. Gustavsen (red.).

Oslo 2007. 80 sider.

ISSN 1500-2160.

ISBN 978-82-91870-05-2.

I det norske historikermiljøet som befatter seg med senmiddelalder og tidlig nytid, har førstearkivar i det norske riksarkivet, Tor Weidling, en sentral stilling. I august 2007 rundet han 50 år. I den anledning produserte venner og historikerkolleger et velfortjent festskrift.

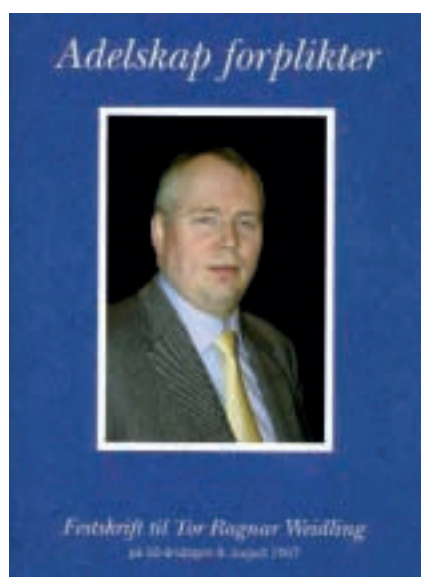
Adel og slektsforskning

For ti år siden disputerte Tor Weidling på avhandlingen: *Adelsøkonomi i Norge fra reformasjonstiden og fram mot 1660*. Hans forskning har da også i hovedsak befattet seg med ulike temaer knyttet til norske eliter. Dette preger festskriftets artikler med titler som "Tilhøvet mellom elite og bønder i mellomalder-samfunnet" og "Den verdslige eliten i Hedmarkens fogderi anno 1645".

I sin forskning har Tor Weidling vært spesielt interessert i nettverksbygging ved økonomisk og politisk samarbeid i eldre historie. Her er det nærliggende å se på nettverk basert på slektsskap. Også dette følger festskriftet opp med artikler som "Kong Olav IV Håkonssons aner" og "Bjørkøyætta – midtaldergenealogi i dataalderen".

Disse og de øvrige bidragene i denne vesle boka bør være av interesse om en er opptatt av norsk historie i den aktuelle tiden. Des-

Kåre Olsen

suten vil trolig også nordiske lesere her kunne finne noe av interesse. Det tenkes da både på de mer generelle historiske teorier og hypoteser som behandles i flere av artiklene og mer konkret ved at flere forfattere omtaler forhold som går utover Norges grenser, da særlig til Sverige og Danmark.

Nordiske adelsaner

I denne presentasjon for leserne av Nordisk Arkivnyt kan det også være på sin plass å nevne at hovedpersonen selv har en kraftig tverrnordisk bakgrunn. Mens Tor lenge bare hadde et rent historiefaglig forhold til genealogi, har han i det siste også begynt å granske sin egen slekts historie. Han har bl.a. gått nærmere inn på en oldemor som var innvandret fra Sverige og har påvist tallrike svenske og danske adelige i sitt anetre. I alt er det ti bidragsytere til festskriften. ♦

Elektronisk underskrivna handlingar

Maria Nordström Jarnryd

Rapport 2006:1, Vällingby 2006.

43 sidor. ISBN 91-38-32325-7.

ISSN 1402-9685.

ISBN 978-91-38-32325-0.

I Riksarkivets rapportserie har utkommit en publikation som handlar om elektroniskt underskrivna handlingar. Det är SAMSET som är en arbetsgrupp för dessa frågor med representanter för olika myndigheter som utarbetat rapporten. För Riksarkivet har enhetscheferna Britt-Marie Östholm och Torbjörn Hörnfeldt deltagit. De har också gjort den slutgiltiga bearbetningen tillsammans med Per Furberg, Settervalls advokatbyrå och Jonas Öholm, Skatteverket. Rapporten tar upp lagstiftning, lämpliga format för bevarande, skydd över tiden, bevarande och gallring och mycket mer. ♦

‘Hovedbøger’

– en hovedkilde til færøsk historie i 1800-tallet¹

Sámal Tróndur
Finnsson Johansen

Den 31. august 2007 blev nogle ‘Hovedbøger’ fra ‘Den administrerende direktion for den kgl. færøske handel’ tilbageleveret fra Rigsarkivet i København til Landsskjalasavnið. Dette skete som følge af en indstilling fra en dansk-færøsk embedsgruppe, til Kulturministeriet og Mentamálaráðið, og var et godt eksempel på det gode samarbejde, der er mellem Statens Arkiver og Landsskjalasavnið. I første omgang var der tale om hovedbøgerne fra 1802 til 1835, 10 bind i alt. Resten forventes tilbageleveret, efterhånden som arkivalierne bliver sikkerhedsfilmet i Danmark.

En monopolhandels hovedbøger

I 1709 overtog den danske krone monopolhandelen i Færøerne, og beholdt den lige til den blev ophævet i 1856. Monopolhandelen var på mange måder en central institution i det færøske samfund, gennem hele 1700- og 1800-tallet. I Færøerne købte eller producerede monopolet uldvarer, tørfisk og senere salt- og klipfisk, som de eksporterede, mens de importerede en bred vifte af nødvendigheds- og luksusvarer, såsom salt, sukker,

Madre Amundt M. Egholm		Debet	Kredit
1811			
Sept. 20	Korn 1000	1000	
21	Salt 1000	1000	
22	Klipfisk 1000	1000	
23	Uld 1000	1000	
24
25
26
27
28
29
30
31
1811	an Balance

mel, krydderier, papir, tømmer, søm, silke, tobak og brændevin, blot for at nævne nogen. Hovedbøgerne er regnskabsbøger og indeholder bl.a. oplysninger om hver

enkelt husstands indhandling og køb.

Hovedbøgerne fortæller imidlertid, at den kongelige monopolhandel ikke kun var handel. Bøger-

ne viser også kontoer for flere offentlige kasser, hvor der bl.a. blev ind- og udbetalt lønninger og pensioner. I 'Handelshovedbogen for Thorshavns Bye 1833–1835' er der f.eks. kontorer for: Jordebog, visse og uvisse indtægter; Forulykkedes Efterladte; Præsteenkekassen, Brandkassen og Færø Amts Fattigkasse. Bøgerne giver således et indblik i andre økonomiske aktiviteter.

Monopolhandelens betydning

„Den færøske Handel, der i denne Tid blev drevet for kongelig Regning, var selvfølgelig ikke af stor Vigtighed.“ (Holm, 1885, her citeret fra Korsgaard Nielsen 1976)

„Oprindeligt var det Meningen kun at behandle Fiskeriet; men dette, ligesom iøvrigt hele Færøernes Økonomi, var saa afhængigt af Monopolhandelen, at denne ikke var til at forbigaa i denne Sammenhæng.“ (Degn, 1929)

Ovenstående to citater viser, hvor forskellige syn man kan have på en og samme sag, alt efter hvorfra man ser på sagen. Set fra dansk side havde den færøske handel minimal betydning, idet det kun drejede sig om nogle få skibe om året, der sejlede mellem København og Færøerne.

Set fra en færøsk synsvinkel stiller det sig helt anderledes. Stort

set al (lovlig) handel med udlandet gik gennem dette monopol, og da det var svært at opretholde livet i Færøerne uden handel med udlandet, fik monopolhandelen en meget central plads i det færøske samfund.

Madam Armgarð Egholm

Ved nærmere eftersyn viser det sig, at det først og fremmest var mænd, der var registrerede i hovedbøgerne. Hvis kvinder var registrerede, var de det enten som enker eller som efterkommere. En undtagelse er imidlertid Madam Armgarð Egholm, født Weyhe. Hun blev født på Suðuroy, men flyttede med familien til Tórshavn da faderen fik embede der. I 1753 blev Armgarð gift i København med Niels Sørensen Egholm, men i 1761 flyttede hun og børnene imidlertid tilbage til Færøerne, uden Niels Egholm, og bosatte sig i Tórshavn. Herunder ses bevægelserne i Armgarð Egholms konto i monopolhandelen i Tórshavn, fra september til december 1819.

Vi ser, at der blev handlet med både nødvendigheds- og luksusvarer. Vi ser også, at det ikke udelukkende var tale om byttehandel, men at kontoen også anvendtes til ind- og udbetalinger. Endelig kan vi, ved at sammenligne Armgarð

Egholms konto med andres, se, at hun var en rimelig velhavende person, med relativt store transaktioner gennem monopolhandelen.

Hovedbøgernes betydning som historisk kilde

Hvad er det så, der gør, at hovedbøgerne er så interessante og værdifulde for færøsk historieskrivning? Som vi kan se fra eksemplet Armgarð Egholm, er det muligt at anvende hovedbøgerne til kvalitativ historieskrivning, idet de fortæller en del om enkelte personer og/eller husstande. Således kan hovedbøgerne være et godt supplement til personalhistorisk forskning.

Hovedbøgerne har imidlertid også et stort potentiale som historisk kilde til kvantitativ historieforskning. Idet bøgerne indeholder oplysninger om en stor del af befolkningens handelsmæssige, økonomiske og socio-økonomiske transaktioner, er det muligt at få et tværsnit af samfundets økonomiske tilstand. Samtidig giver de lange tidsperioder med relativt standardiserede oplysninger muligheden for at få indblik i samfundets udvikling over længere tid. Af samme årsag må siges, at Landsskjalasavnið ved tilbageleveringen har fået en af de vigtigste kildesamlinger til færøsk 1800-tals historie.

For færøske historikere, med interesse for 1800-tallet, betyder tilbageleveringen af hovedbøgerne, at disse burde være lettere tilgængelige. Derfor er det vores håb, at bøgerne vil blive anvendt som kilder til fremtidig historieskrivning i Færøerne. ♦

Litteratur

Degn, Anton: 'Oversigt over Fiskeriet og Monopolhandelen paa Færøerne 1709-1856' (1929)

Korsgaard Nielsen, Peter: 'Den kongelige enehandel på Færøerne 1709-1776'. Hovedopgave ved Københavns Universitet, 1976

Svensson, Jørgen (udarbejdet af): 'Ef-

terslægtsbog for Niels Sørensen Eggholm og Armgard Maria Weyhe", Rødovre 2007

Forfatteren er landsarkivar ved Landsskjalasavnið i Tórshavn.

1 Jeg vil gerne takke arkivar Lena Nolsøe og arkivmedhjælper Sunnrið Olsen for transkribering og kommentarer til artiklen.

1819			Rbd	S	Rbd	S
		Transport	70	93	129	26 1/2
Sept.	21	Ved Jacob Johannesen Qualvig af Rg.				2
	27	Indsat af Krambodsedler – – Contant 5 rbd. 2 Skp. Rug 1 rbd. 80 s.	6	80	16	
		1 Skp. Rug 1 rbd. 12 s. 1 P. Kaffe 90 s.	2	6		
		1/2 Pott dansk Brændevin 20 s. 1/4 P. pr. Tobak 17 1/2 s.		37 1/2		
Octbr.	4.	Indsat af Krbs.			12	32
	11.	2 Skp. Byg – 1 rbd. 48 s. 18de. 1 Pott dansk brændevin 40 s.	1	88		
	18.	1/2 Skp. Salt– 36 s. 27de. Contant 10 rbd.	10	36		
Nov.	15.	1 skp. Erter – 1 rbd. 27de 3 3/8 P. Blye 81 1/2 s.	1	81 1/2		
Decbr	1.	50 stk. 3 tomme Søm 18 s.– 12 stk. 4 tomme Søm – 7 s.		25		
		6 Stk. 5 tomme Søm – 7 s. 1/2 P. pr Tobak – 35 s.		42		
	4.	Til Niels P. Eggholm Qualvig af Rg.	10			
	8.	Contant 6 rbd., 22de 2 P. Kaffe – 1 rbd. 84 s.	7	84		
	28.	Ditto 10 rbd.	10			
		Under 2den Hujus Ved Jacob Johannesen Qualvig af Hos			4	92
			123		164	54 1/2
31.		An Balance	41	54 1/2		
			164	54 1/2	164	54 1/2

Register over årgang 52

Danmark

Publicering af (Arkiv)Formidling på tværs	3
Overvågning af e-arkivalier	5
Forskningsleder med mere	6
Daisy – brugererfaringer.....	9
Supplerende oplysninger om udviklingen af daisy.sa.dk	10
Bevaring af e-arkivalier	11
Arkiverne og Danmarks store administrationsreform.....	13
e-Arkiv for amternes data.....	13
Aflevering af amternes arkivalier	15
Brugerundersøgelse i Statens Arkiver	67
Indvielse af nyt magasin til Erhvervsarkivet	69
Styrkelse af forskningen ved Statens Arkiver.....	71
Hinsides fortrydelsesretten	140
Mål, strategier og trivsel	143
En milepæl for Københavns Stadsarkiv.....	145
Status på det primærkommunale område	147
På vej mod Arkiv 2.0	148
Arkivskabte beskrivelser og administrations-historisk dokumentation af elektroniske arkivalier..	151
Tvangsægteskab, nødvendigt onde eller lykkelig forening af umage parter?	215
Trivselsundersøgelse i Statens Arkiver	218
Brugervendthed og servicedeklarationer	220
Statens Arkiver indgår aftale om lagring med Statsbiblioteket.....	222
Mere gang i den, færre besøg på læsesalene	224

Finland

Ny undervisning i arkivkunskap för humanister.....	26
Den finska lagstiftningen om statsbidrag till privata arkiv har förnyats	27
Service på eget språk	29
Hem för att deporteras	30
Kopieringssamarbete mellan Finlands riksarkiv och ryska arkivinstitutioner.....	83
Jubileumsseminarium kring Mikael Agricola.....	85
Frågor kring en jubilar	89
Arkivverket och utvecklingen av det finländska informationssamhället.....	161
Finlands äldsta landsarkiv får en ny byggnad.....	165
Finlands krigsarkiv upphör att existera efter 90 år.....	167
Riksarkivet tar över Statsrådets arkiv	199
En slätstruken jubilar	201
eABP-modell främjar kommunala organisationers övergång till elektronisk arkivering	202
Sverigefinländarnas arkiv 30 år	204

Island

Arkivplaner voldsomt diskussionsemne i Island	38
Islands Nationalarkiv fyller 125 år	59
Nyt frimärke	61
Liv på Reykjavík Stadsarkiv på Museumsnatten	62
Prøveaflevering af elektronisk register fra Skattedirektoratet	137
Reykjavíks Stadsarkiv får nyt magasin	139
Nedgang i torskefangst, opgang for arkiverne	213

Norge

Statsarkivet i Trondheim: samhandling i nye omgivelser	19
ABM-senter i Trondheim – ingen ny idé	22
Satsing på digitalisering i Norge	23
Tilbakemelding fra et knippe brukere av digitaliserte kirkebøker	25
Fylkesfotonettverk Rogaland	73
Minoriteter i offentlige arkiver	76
Spor etter oss	78
På nett med arkiv!	81
Privatarkivkartleggingen – noen viktige resultater, hovedutfordringer og forslag	153
Kildenett.no – opplev, lær og skap kunnskap	156
Bente Hartviksen disputerte	157
Lokalarkiv i bibliotek – arkivbuss og service i nærmiljøet	158
Nytt regionalt arkivsenter i Rogaland	226
Prosjektledelseskurs i Arkivverket	227

Sverige

Ungern – 56 på Malmö Stadsarkiv	32
Tre nye band till Riksarkivets bestandsöversikt	34
Forskningen och Judiska församlingens arkiv	35
Öppna visningar i svenska Riksarkivet i Marieberg	37
Kurs om förmedling i praktiken	90
Krigsarkivet – inte bara krig	95
Riksarkivet har skaffat en Boxmaskin	97
Lena Adelsohn Liljeroth besöker Riksarkivet	99
Designarkivet – ett nytt arkiv	131
Ny organisation för Riksarkivets avdelning för tillsyn	133
Arkiv och konst	208

Brännande frågor diskuterades av

Kulturarvspedagoger	210
Utbildning i det nya sättet att arkivredovisa	212

Norden

Til gensidig inspiration og udvikling Arbejds- seminar i Nordisk Arkivformidlings Netværk	101
Samling for den nordiske koordineringsgruppen ..	102
Grenseoverskridende konferanse om kulturarvspedagogikk	103
Charlotte Jensen – vinner av NCKs pris 2007	105
Føroya Landsskjalasavn 75 år	172
Det 26. nordiske historikermøde i Reykjavík	173
Nordiskt expertseminarium	174
Nordisk lands- og statsarkivarmøte i Longyearbyen	176
Granater och knäckebröd	228
Nordisk rigsarkivarmøde i Island	231
Arkivens Dag i Finland	232
Arkivens dag i Sverige	234
Arkivernes dag i Island	235
Arkivernes Dag i Danmark	236
Arkivernes dag i Norge	237

Uden for Norden

Arkivtoppmøte i Finlands Riksarkiv	40
ICA hovedbestyrelse holder møde i Island	107
PREMIS i Stockholm	109
Uppföljning av arkivprojekt i Afrika	179
– Botswana, Swaziland och Mozambique	180
– Uganda, Malawi och Zambia	182
Det internationale heraldiske akademi	238

Rigsarkivarens spalte

Noget om glæde ved arkiver	17
Deltagelse	65
ABM är inget självändamål.....	135
Under Reinhold Hausens vakande öga.....	206

Dokumentet

Ett överraskande besök och en hemlig inspelning	53
Två gånger Wetterling.....	125
Taushetsbelagt – eller ikke?	195
‘Hovedbøger’ – en hovedkilde til færøsk historie i 1800-tallet	242

Personalia

Harald Jørgensen fyldt 100 år	51
Hrafn Sveinbjarnarson regionalarkivar	52
Generalsekreteraren FD	
Markku Nenonen nytt arkivråd	52
Eva Malmberg landsarkivarie i Vadstena.....	121
Staffan Smedberg i pension.....	122
Roland Persson, en glad skåning, har gått i pension	124
Marie Louise Samuelsson har tilldelats Hans Järtas medalj	192
Börje Justrell utsedd till hedersdoktor	192
Sune Dalgård 1922–2007 fhv. landsarkivar.....	193
Årets Birgittapris till Claes Gejrot.....	194

Publikationer

Presentation av de nationella kulturinstitutionerna.....	44
Arkivarieyrket – och dess kartläsare	45
Inte bara krig – Nio föreläsningar i Krigsarkivet	46
En ny arkivguide	47
Hovedgårde og bøndergods.....	48
EB-nytt.....	50
Les sources de l’histoire de la France	113
Den vanskelige bodeling.....	114
Kilder fra de varme og de kolde lande	115
Zacharias Topelius Skrifter	116
„Something is Rotten in the State of Denmark“	118
Presshistorisk årsbok 2007	120
Nordiska perspektiv	189
Bevarande & gallring inom löne- och personaladministration.....	190
Den glemte skriften	190
Hur riket styrdes – Förvaltning, politik och arkiv 1520–1920	191
Gröna arkiv – med Linnés ögon och andras.....	239
Adelskap forplikter – festskrift til Tor Ragnar Weidling	241
Elektroniskt underskrivna handlingar	241

Institutionen/ Porträttet

Håndskriftafdelingen på Islands National- og Universitetsbibliotek	42
Landslaget for lokal- og privatarkiv (LLP).....	111
Landsskjalasavnið i Færøerne 75 år	185

Læs brännande frågor som
diskuterades av Kulturarvspedagoger
i Östersund på side 210–211.

Indhold

Riksarkivet tar över Statsrådets arkiv.....	199	Nytt regionalt arkivsenter i Rogaland.....	226
<i>Pertti Hakala</i>		<i>Sigve Gramstad</i>	
En slätstruken jubilar	201	Prosjektledelseskurs i Arkivverket.....	227
<i>Pertti Hakala</i>		<i>Jean Philippe Caquet</i>	
eABP-modell främjar kommunala organisa- tioners övergång till elektronisk arkivering	202	Granater och knäckebröd	228
<i>Päivi Happonen</i>		<i>Arja Rantanen</i>	228
Sverigefinländarnas arkiv 30 år	204	<i>Carina Strömberg</i>	230
<i>Erkki Vuonokari</i>		Nordisk rigsarkivarmøde i Island	231
Under Reinhold Hausens vakande öga.....	206	<i>Ólafur Ásgeirsson</i>	
<i>Jussi Nuorteva</i>		Arkivens Dag i Finland	232
Arkiv och konst	208	<i>Christina Forssell</i>	
<i>Olle Nordquist</i>		Arkivens dag i Sverige	234
Brännande frågor diskuterades av Kulturarvspedagoger	210	<i>Maria Nordström Jarnryd</i>	
<i>Anna Jonsson</i>		Arkivernes dag i Island.....	235
Utbildning i det nya sättet att arkivredovisa	212	<i>Eiríkur G. Guðmundsson</i>	
<i>Maria Nordström Jarnryd</i>		Arkivernes Dag i Danmark	236
Nedgang i torskefangst, opgang for arkiverne... ..	213	<i>Anette Krag Månsson</i>	
<i>Eiríkur G. Guðmundsson</i>		Arkivernes dag i Norge	237
Tvangsægteskab, nødvendigt onde eller lykkelig forening af umage parter?	215	<i>Maria Press</i>	
<i>Susanne Conradsen</i>		Det internationale heraldiske akademi	238
Trivselsundersøgelse i Statens Arkiver	218	<i>Nils G. Bartholdy</i>	
<i>Carsten Thiede</i>		Gröna arkiv – med Linnés ögon och andras	239
Brugervendthed og servicedeklarationer.....	221	<i>Kate Gebele</i>	
<i>Inge Bundsgaard</i>		Adelskap forplikter – festskrift til Tor Ragnar Weidling	241
Statens Arkiver indgår aftale om lagring med Statsbiblioteket	222	<i>Kåre Olsen</i>	
<i>Anders Bo Nielsen</i>		Elektroniskt underskrivna handlingar	241
Mere gang i den, færre besøg på læsesalene.....	224	<i>Maria Nordström Jarnryd</i>	
<i>Chr. R. Jansen</i>		‘Hovedbøger’ – en hovedkilde til færøsk historie i 1800-tallet.....	242
		<i>Sámal Tróndur Finnsson Johansen</i>	
		Register over årgang 52	245